

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Μαρία Βερυκίου | Χρήστος Γκίκας | Ελένη Καβουριάδου
Μαρία Παπαϊωάννου | Γιούλη Χρήστου

Ε΄ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Η Γλώσσα μου

Τετράδιο εργασιών

ΠΡΩΤΟ ΤΕΥΧΟΣ

Ε΄ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Η Γλώσσα μου

Τετράδιο εργασιών

ΠΡΩΤΟ ΤΕΥΧΟΣ

Επιστημονική Επιτροπή Αξιολόγησης

Συντονιστής / Αξιολογητής

Άγγελος Σανδραβέλης
Εν ενεργεία εκπαιδευτικός

Αξιολογητής

Δημήτριος Σακκούλης
Εν ενεργεία εκπαιδευτικός

Αξιολογήτρια

Ευθυμία Ευαγγέλου
Εν ενεργεία εκπαιδευτικός

Τεχνικός Εμπειρογνώμονας

Μαρία Μουσά
Πτυχιούχος Πληροφορικής

Επικουρικός Εμπειρογνώμονας

Αλεξία Θεοδωρίσκου
Διπλωματούχος τεχνολογίας γραφικών τεχνών

**Υπεύθυνη Διδακτικού Πακέτου
για το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής**

Ευαγγελία Καλογηράτου
Σύμβουλος Β΄ ΙΕΠ

Πράξη με τίτλο: «Συγγραφή, Αξιολόγηση και Ένταξη διδακτικών βιβλίων στο Μητρώο Διδακτικών Βιβλίων και στην Ψηφιακή Βιβλιοθήκη Διδακτικών Βιβλίων» με κωδικό ΟΠΣ 6010165 στο Πρόγραμμα «Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή» 2021-2027

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Σπυρίδων Δουκάκης

Πρόεδρος του Δ.Σ. του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Υπεύθυνος Πράξης

Διονύσιος Μουρελάτος

Σύμβουλος Α΄ του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Αναπληρωτής Υπεύθυνος Πράξης

Στυλιανός Μαυρατζάς

Σύμβουλος Α΄ του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

**«Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης»
και το Πρόγραμμα «Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή»**

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Υπουργείο Παιδείας, Θρησκευμάτων
και Αθλητισμού

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Πρόγραμμα
Ανθρώπινο Δυναμικό και
Κοινωνική Συνοχή

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Μαρία Βερυκίου | Χρήστος Γκίκας | Ελένη Καβουριάδου
Μαρία Παπαϊωάννου | Γιούλη Χρήστου

Ε΄ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Η Γλώσσα μου

Τετράδιο εργασιών

ΠΡΩΤΟ ΤΕΥΧΟΣ

ΑΝΑΔΟΧΟΣ ΣΥΓΓΡΑΦΗΣ

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ»

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΚΔΟΣΗΣ

ΣΥΓΓΡΑΦΙΚΗ
ΟΜΑΔΑ

Μαρία Βερυκίου, Εκπαιδευτικός Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης (ΠΕ 70), ΒΑ Σπουδές στον Ευρωπαϊκό Πολιτισμό, Med Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης Ατόμων με Προβλήματα Προφορικού και Γραπτού Λόγου

Χρήστος Γκίκας, Εκπαιδευτικός Πληροφορικής Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, MSc Ηλεκτρονικής και Ραδιοηλεκτρολογίας ΕΚΠΑ

Ελένη Καβουριάδου, Εκπαιδευτικός Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης (ΠΕ 70)

Μαρία Παπαϊωάννου, Σύμβουλος Εκπαίδευσης ΠΕ70 Β' Αθήνας, Καθηγήτρια – Σύμβουλος του ΕΑΠ, ΜΑ Ανάπτυξη Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων, PhD Εκπαιδευτική Διοίκηση

Γιούλη Χρήστου, Εκπαιδευτικός Ειδικής Αγωγής Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης (ΠΕ70.50), MSc Ειδική Εκπαίδευση

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

Μαρία Παπαϊωάννου

ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ - ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ
ΕΚΔΟΣΗΣ
ΓΛΩΣΣΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

Σίνος Γκιώκας, Φυσικός
Τέτη Παλαιοθοδώρου, Φιλολόγος

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ
ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΕΝΤΥΠΟΥ
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ
ΜΑΚΕΤΑ - ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ
ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ

Κατερίνα Βερούτσου
Μαρία Παπαδάκη, Γραφικές τέχνες
Ιωάννα Δελφίνο, Γραφικές τέχνες

Μαρία Παπαδάκη, Γραφικές τέχνες

**ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
ΨΗΦΙΑΚΩΝ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ
ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΩΝ**
ΣΥΛΛΗΨΗ – ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΨΗΦΙΑΚΩΝ
ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΩΝ
ΤΕΧΝΙΚΗ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ
ΨΗΦΙΑΚΩΝ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ
ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΩΝ

Συγγραφική ομάδα

Χρήστος Γκίκας

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1η ΕΝΟΤΗΤΑ

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ - ΤΕΧΝΕΣ

A. Μουσική και χορός	6
B. Κινηματογράφος	11
Γ. Θέατρο	16
Δ. Επαναληπτική ενότητα.....	21

2η ΕΝΟΤΗΤΑ

ΕΦΕΥΡΕΣΕΙΣ

A. Ευρεσιτεχνίες	24
B. Ο εφευρέτης Τέσλα	29
Γ. Ο μηχανισμός των Αντικυθήρων	34
Δ. Επαναληπτική ενότητα.....	39

3η ΕΝΟΤΗΤΑ

ΕΠΕΤΕΙΟΙ ΚΑΙ ΓΙΟΡΤΕΣ

A. Η καταστροφή της Σμύρνης το 1922	43
B. Η 28η Οκτωβρίου 1940	48
Γ. Η 17η Νοεμβρίου 1973	53
Δ. Χριστούγεννα	58

4η ΕΝΟΤΗΤΑ

ΤΑΞΙΔΕΥΟΝΤΑΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

A. Νότια Ευρώπη.....	62
B. Δυτική Ευρώπη	67
Γ. Βόρεια Ευρώπη.....	72
Δ. Επαναληπτική ενότητα.....	77

Α. Μουσική και χορός

Σε αυτή την ενότητα θα μάθεις:

- (Θα θυμηθείς) Ουσιαστικά στα τρία γένη και επίθετα σε -ος, -η, -ο.
- Θα μάθεις να κλίνεις επίθετα σε -ων, -ουσα, -ον και -ής, -ής, -ές.
- Πώς χρησιμοποιούνται οι λέξεις «αφορμή» και «έντρομα».
- Την ορθογραφία των καταλήξεων των επιθέτων σε -ων, -ουσα, -ον και -ής, -ής, -ές.

ασκηση
1

Παρακάτω θα διαβάσεις ποίηση του Οδυσσέα Ελύτη, μελοποιημένη από τον Μίκη Θεοδωράκη. Το μόνο που πρέπει να κάνεις είναι να βάλεις τα ουσιαστικά των παρενθέσεων στον σωστό τύπο.

Του μικρού βοριά

Του μικρού ..... (βοριάς) παράγγειλα, να 'ναι καλό παιδάκι
μη μου χτυπάει πορτόφυλλα και το παραθυράκι.

Γιατί στο ..... (σπίτι) π' αγρυπνώ, η αγάπη μου πεθαίνει
και μες στα ..... (μάτι) την κοιτώ, που μόλις ανασαίνει.

Γεια σας, περβόλια, γεια σας, ... (ρεματιά)

γεια σας, φιλιά, και γεια σας, ... (αγκαλιά)

γεια σας οι ..... (κάβος) κι οι ξανθοί ..... (γιαλός)

γεια σας οι ..... (όρκος) οι παντοτινοί.

Με πνίγει το παράπνο, γιατί στον ..... (κόσμο) αυτόνα

τα ..... (καλοκαίρι) τα 'χασα κι έπεσα στον ..... (χειμώνας).

Σαν το καράβι π' άνοιξε τ' άρμενα κι αλαργεύει

βλέπω να χάνονται οι ..... (στεριά) κι ο κόσμος λιγοστεύει.

Το τριζόνι

Κοιμήθηκα, κοιμήθηκα

σου ..... (γιασεμί) την ευωδιά

στην ερημιά του ..... (φεγγάρι)

στο κυματάκι του ..... (γιαλός).

Οι ..... (άνθρωπος) μ' αρνήθηκαν

κανείς δε με σιμώνει.

Μόνο μου κάνει συντροφιά

της ..... (νύχτα) το τριζόνι.

Έννοια σου, λέει, έννοια σου

κι εγώ είμαι εδώ σιμά σου

Για συντροφιά στην ..... (έγνοια) σου

και για παρηγοριά σου.

Τρι και τρι και τρι και τρι

Τι γλυκιά που είν' η ..... (ζωή)!

Τι γλυκιά και τι πικρή!

Τρι και τρι και τρι και τρι.

2

Σάρωσε για να θυμηθείς πώς κλίνονται τα επίθετα **όμορφος, -η, -ο, ωραίος, -α, -ο**.

3

Το παρακάτω ποίημα του Ναζίμ Χικμέτ μελοποιήθηκε από τον Θάνο Μικρούτσικο. Για να το διαβάσεις, γράψε στα κενά τον σωστό τύπο του επιθέτου **όμορφος, -η, -ο**.

Η πιο ..... θάλασσα

Να γελάσεις απ' τα βάθη των χρυσών σου ματιών

είμαστε μες στον δικό μας κόσμο.

Η πιο ..... θάλασσα

είναι αυτή που δεν έχουμε ακόμα ταξιδέψει.

Τα πιο ..... παιδιά δεν έχουν μεγαλώσει ακόμα.

Τις πιο ..... μέρες μας

δεν τις έχουμε ζήσει ακόμα.

Κι αυτό που θέλω να σου πω,

το πιο ..... απ' όλα,

δεν σ' το 'χω πει ακόμα.

4 άσκηση

Το παρακάτω ποίημα του Γιώργου Σεφέρη μελοποιήθηκε από τον Μίκη Θεοδωράκη. Βάλε σε κύκλο όλα τα επίθετα.

Άρνηση

Στο περιγιάλι το κρυφό
κι άσπρο σαν περιστέρι
διψάσαμε το μεσημέρι
μα το νερό γλυφό.

Πάνω στην άμμο την ξανθή
γράψαμε τ' όνομά της.
Ωραία που φύσηξε ο μπάτης
και σβήστηκε η γραφή.

Με τι καρδιά, με τι πνοή,
τι πόθους και τι πάθος
πήραμε τη ζωή μας· λάθος!
κι αλλάξαμε ζωή.

5 άσκηση

Σάρωσε για να δεις την κλίση επιθέτων με κατάληξη **-ων, -ούσα, -ον**.

6 άσκηση

Συμπλήρωσε τα κενά στο κείμενο με τον κατάλληλο τύπο του επιθέτου **ο ενδιαφέρων, η ενδιαφέρουσα, το ενδιαφέρον**.

- α) Στη συναυλία γνώρισα έναν ..... καλλιτέχνη και μια ..... σοπράνο που τραγουδούσε υπέροχα.
- β) Το κοινό άκουγε με προσοχή το ..... κομμάτι που έπαιζε η ορχήστρα.
- γ) Μίλησα με τον ..... δάσκαλο μουσικής. Θαύμασα τη φωνή της ..... σοπράνο.
- δ) Η μελωδία του ..... τραγουδιού τούς συγκίνησε όλους.
- ε) Θαύμασε ο κόσμος τα ..... μουσικά έργα που ακούστηκαν.
- στ) Ο ..... ήχος των οργάνων χάιδευε τα αφτιά των ακροατών.
- ζ) Απολαύσαμε όλοι την ..... εκδήλωση.
- η) Όλοι χειροκρότησαν τους ..... καλλιτέχνες.
- θ) Το βραβείο όμως δόθηκε στον ..... μαέστρο.

7

Σάρωσε για να βρεις και άλλα αρχαιοκλίτα επίθετα.

8

Σάρωσε για να δεις την κλίση του επιθέτου **ο/η ακριβής, το ακριβές**.

9

Συμπλήρωσε τα κενά στις προτάσεις με τον κατάλληλο τύπο του επιθέτου **ο/η ακριβής, το ακριβές**.

- α) Έδωσε ένα ..... παράδειγμα για να γίνει κατανοητός.
- β) Ο ..... υπολογισμός των εξόδων είναι υπόθεση της μητέρας μου.
- γ) Ήθελε περιγραφές με ..... λεπτομέρειες.
- δ) Συγκεντρώθηκαν όλα τα ..... στοιχεία για την έρευνα.

10

Στο κείμενο του βιβλίου συνάντησες τη λέξη **«αφορμή»**. Κύκλωσε τις προτάσεις στις οποίες η λέξη **«αφορμή»** χρησιμοποιείται με τη σωστή σημασία της.

- α) Έψαχνε μια αφορμή για να γνωριστεί με τους καινούργιους γείτονες.
- β) Η αφορμή για τον Τρωικό Πόλεμο ήταν η αρπαγή της Ελένης. Η πραγματική αιτία όμως ήταν ο έλεγχος του εμπορίου στην περιοχή εκείνη.
- γ) Θες να μου πεις ποια είναι η πραγματική αφορμή της στενοχώριας σου;
- δ) Νομίζω ότι έκανες τη σωστή αφορμή.
- ε) Με την αφορμή της ονομαστικής μου γιορτής, σας καλώ όλους για φαγητό στο σπίτι μου.
- στ) Δεν θέλω να μου πεις καμιά αφορμή για την αργοπορία σου.
- ζ) Τσακώθηκαν για ασήμαντη αφορμή.
- η) Έχεις να μου προτείνεις κάποια αφορμή για την εργασία μου;

11

Σάρωσε για να συμπληρώσεις την οικογένεια της λέξης **«αφορμή»**.

 12

Διάγραψε όλες λέξεις δεν ανήκουν στην οικογένεια της λέξης «έντρομα».

τρόμος, τρομαχτικά, τρόπος, τρομάρα, τροχαλία, έντομα, ντροπιαστικός,
 ένθερμα, τρομερός, ατρόμητα, άτρωτα, κέντρο, ατροφία

 13

Συμπλήρωσε τις καταλήξεις στα επίθετα των παρακάτω προτάσεων.

- α) Το ζήτημα ήταν εξαιρετικά επείγ.....
 β) Ο Δημήτρης είναι ο μέλλ..... σύζυγος της Καίτης.
 γ) Συζητήσαμε για όλα τα φλέγ..... θέματα της επικαιρότητας.
 δ) Είμαστε ευγνώμ..... για τη βοήθειά σας.
 ε) Να βρείτε τα ρήματα των δευτερευ..... προτάσεων.

 14

Συμπλήρωσε τις καταλήξεις στα επίθετα των παρακάτω προτάσεων.

- α) Να σχεδιάσετε μια ευθ..... γραμμή.
 β) Αύριο οι άνεμοι θα πνέουν ασθεν..... στο Αιγαίο.
 γ) Η Χάρις Αλεξίου είναι μια πολύ δημοφιλ..... τραγουδίστρια στην Ελλάδα.
 δ) Θαυμάσαμε τα πολυτελ..... κοστούμια των ηθοποιών.

 15

Σάρωσε για να ενώσεις τα επίθετα με τα κατάλληλα ουσιαστικά.

Σε ποιον βαθμό έμαθα:	1	2	3	4	5
• (Θυμήθηκα) Ουσιαστικά στα τρία γένη και επίθετα σε σε -ος, -η, -ο.					
• Να χρησιμοποιώ τα επίθετα σε -ων, -ουσα, -ον και -ής, -ής, -ές.					
• Να χρησιμοποιώ τις λέξεις «αφορμή» και «έντρομα».					
• Την ορθογραφία των καταλήξεων των επιθέτων επιθέτων σε -ων, -ουσα, -ον και -ής, -ής, -ές.					

1 = καθόλου   2 = πολύ λίγο   3 = μέτρια   4 = πολύ   5 = πάρα πολύ

▶▶▶ Β. Κινηματογράφος

Σε αυτή την ενότητα θα μάθεις:

- Για τη διάκριση των συμφώνων ανάλογα με την ηχηρότητά τους και την άρθρωσή τους.
- Το εξακολουθητικό και το συνοπτικό ποιόν ενέργειας στην προστακτική.
- Λεξιλόγιο με εκφράσεις που περιέχουν τη λέξη «σκιά».
- Την ορθογραφία της προστακτικής στη συνοπτική ενεργητική και παθητική φωνή.

Άσκηση
1

Σάρωσε για να θυμηθείς πώς δημιουργούνται οι λέξεις.

Ας δούμε πώς σχηματίζονται οι σύνθετες λέξεις, με α΄ συνθετικό το «**συν**».

ΣΥΝ +	λαρυγγικά (κ, γ, χ)	χειλικά (π, β, φ)	ρινικά (ν, μ) υγρά (λ, ρ) συριστικά (σ)
Το ν πριν από			ν, μ —————> νν, μμ λ, ρ —————> λλ, ρρ σ —————> σς (π.χ. συν + νέφος = σύννεφο)
	κ —————> γκ γ —————> γγ χ —————> γχ (π.χ. συν + γνώμη = συγγνώμη)		
		π —————> μπ β —————> μβ φ —————> μφ ψ —————> μψ (π.χ. συν + πολίτης = συμπολίτης)	

*Το ν χάνεται μπροστά από ζ, ξ, σκ, σπ, στ, σφ. Π.χ. συν + σκέψη = σύσκεψη

2 άσκηση

Φτιάξε τις σύνθετες λέξεις με α΄ συνθετικό το «**συν**».

συν + μαθητής = ...

συν + λόγος = ...

συν + ραφή = ...

συν + γράφω = ...

συν + κάτοικος = ...

συν + χαίρω = ...

συν + βάλλω = ...

συν + γνώμη = ...

συν + φοιτητής = ...

συν + στεγάζω = ...

συν + σκέψη = ...

συν + πολίτης = ...

ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ Ενεργητική φωνή			
Εξακολουθητικό ποιόν ενέργειας		Συνοπτικό ποιόν ενέργειας	
Α΄ συζυγία	Β΄ συζυγία	Α΄ συζυγία	Β΄ συζυγία
-ω	-ώ	-ω	-ώ
-ίζω	1η τάξη: -ώ, -άς...	-ίζω	1η τάξη: -ώ, -άς...
-ώνω	2η τάξη: -ώ, -είς...	-ώνω	2η τάξη: -ώ, -είς...
-εύω κ.λπ.		-εύω κ.λπ.	
εσύ δροσίζ ε	1η τάξη } εσύ αγάπ α	εσύ δροσίσ ε	1η τάξη } εσύ αγάπ ησε
εσείς δροσίζ ετε	τάξη } εσείς αγαπ άτε	εσείς δροσίσ τε	τάξη } εσείς αγαπ ήστε
	2η τάξη } εσύ -		2η τάξη } εσύ θεώρ ησε
	τάξη } εσείς θεωρ είτε		τάξη } εσείς θεωρ ήστε

ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ Παθητική φωνή			
Εξακολουθητικό ποιόν ενέργειας		Συνοπτικό ποιόν ενέργειας	
Α΄ συζυγία	Β΄ συζυγία	Α΄ συζυγία	Β΄ συζυγία
-ομαι	1η τάξη: -ιέμαι 2η τάξη: -ούμαι	-ομαι	1η τάξη: -ιέμαι 2η τάξη: -ούμαι
εσύ - εσείς -	εσύ - εσείς -	εσύ δροσίσ <u>σου</u> εσείς δροσισ <u>τείτε</u>	1η τάξη } εσύ αγαπή <u>σου</u> } εσείς αγαπη <u>θείτε</u> 2η τάξη } εσύ θεωρή <u>σου</u> } εσείς θεωρη <u>θείτε</u>

3 άσκηση

Συμπλήρωσε τα κενά των προτάσεων βάζοντας τα ρήματα των παρενθέσεων στην προστακτική.

- α) Σε παρακαλώ, ... (συγχωρώ) με για την ακαταστασία.
- β) (Δίνω) ..... μου λίγο χρόνο και θα σκεφτώ μια λύση.
- γ) ..... (Φροντίζω) να έρθεις έγκαιρα στο ραντεβού μας.
- δ) ..... (Τρέχω) γρήγορα να τον προλάβεις.
- ε) ..... (Προσπαθώ) να βρεις τη λύση αυτού του γρίφου.
- στ) ..... (Χαιρετώ) μου τον πλάτανο!
- ζ) ..... (Δίνω) καθημερινά αγάπη και φροντίδα στο ζωάκι σου.
- η) ..... (Συγκρατούμαι) και μην τους δώσετε αφορμή για καβγά.
- θ) ..... (Ξεκουράζομαι) γιατί το ταξίδι θα είναι κουραστικό.

4

Σάρωσε για να συμπληρώσεις σωστά την οικογένεια λέξεων.

5

Συμπλήρωσε τις προτάσεις με την κατάλληλη λέξη της παρένθεσης που ανήκει στην οικογένεια της λέξης «σκιά» (σκιαγραφώ, σκιάζω, σκιά, ίσκιος, σκιερός, -ή, -ό).

- α) Ο Μορφονιός είναι χαρακτήρας του Θεάτρου .....
- β) Καθίσαμε στην πλατεία, κάτω από τον ..... του θεόρατου πλάτανου.
- γ) Σε αυτό το υγρό και ..... μέρος φύτρωναν πολλά μανιτάρια.
- δ) Με την παλάμη του ..... τα μάτια του και προσπάθησε να δει στην απέναντι πλευρά.
- ε) Με λίγες λέξεις κατάφερε να ..... τον χαρακτήρα του.

6

Ένωσε τις φράσεις της αριστερής στήλης με τη σωστή ερμηνεία τους στη δεξιά στήλη.

Έγινε σκιά του εαυτού του. ●	● Θα είμαι συνέχεια δίπλα σου, δεν θα ξεφύγεις καθόλου από την προσοχή μου.
Θα γίνω η σκιά σου. ●	● Έχει χάσει την παλιά του λάμψη και γοητεία.
Τρέμει και τον ίσκιο του. ●	● Φαινόταν προβληματισμένος.
Μια σκιά είχε η όψη του. ●	● Ζούσε στην αφάνεια, μακριά από τα φώτα της δημοσιότητας.
Άρχισε να απλώνεται η βαριά σκιά του πολέμου. ●	● Φοβάται υπερβολικά.
Έμενε στη σκιά, δεν του άρεσαν οι συζητήσεις γύρω από το όνομά του. ●	● Κάτι απειλητικό και καταπιεστικό ερχόταν.

7 άσκηση

Συμπλήρωσε τα κενά με τα γράμματα που λείπουν από κάθε ρήμα.

- α) Κύριε Λαυρεντάκη, θεωρ.....στε ένας από τους κορυφαίους σκηνοθέτες.
- β) Παρακαλώ, μετακιν.....στε το όχημά σας γιατί εμποδίζει.
- γ) Για περισσότερες πληροφορίες, απευθυνθ.....τε στη γραμματεία.
- δ) Αφ.....στε τα πράγματά σας εδώ και ακολουθ.....στε με.
- ε) Προσπαθ.....στε να λύσετε το πρόβλημα.
- στ) Λ.....στε τις ασκήσεις των Μαθηματικών και απαντ.....στε στις ερωτήσεις της Ιστορίας.

8 άσκηση

Σάρωσε για να επιλέξεις τη σωστή ορθογραφία.

9 άσκηση

Συμπλήρωσε τα κενά βάζοντας τα ρήματα της παρένθεσης στον σωστό τύπο.

- α) Μετά τη ζέση της παραλίας, πήγαινε στο ντους και ..... (δροσίζομαι)
- β) Ό,τι και αν συμβεί, να ..... μεταξύ σας και να μένετε ενωμένοι. (αγαπιέμαι)
- γ) Κατα την περίοδο του καύσωνα, ... πολλά υγρά για να ενυδατώνετε τον οργανισμό σας. (Πίνω)
- δ) Παρακαλώ, ... καλά το τραπέζι πριν φύγετε από την αίθουσα. (σκουπίζομαι)

Σε ποιον βαθμό έμαθα:	1	2	3	4	5
• Να διακρίνω τα σύμφωνα ανάλογα με την ηχηρότητά τους και την άρθρωσή τους και να φτιάχνω σύνθετες λέξεις με το «συν».					
• Να ξεχωρίζω το εξακολουθητικό και το συνοπτικό ποιόν ενέργειας στην προστακτική.					
• Να εμπλουτίζω το λεξιλόγιό μου με εκφράσεις με τη λέξη «σκιά».					
• Την ορθογραφία των ρημάτων <u>και των ρημάτων</u> της προστακτικής στη συνοπτική ενεργητική και παθητική φωνή.					

1 = καθόλου   2 = πολύ λίγο   3 = μέτρια   4 = πολύ   5 = πάρα πολύ

Γ. Θέατρο

Σε αυτή την ενότητα θα μάθεις:

- Τη χρήση της υποτακτικής στο εξακολουθητικό και το συνοπτικό ποιόν ενέργειας.
- Την αφομοίωση του γράμματος «ν» στις λέξεις με α΄ συνθετικό το «εν».
- Να βρίσκεις συνώνυμα και αντώνυμα.
- Να επισημαίνεις διαφορές στην ορθογραφία της κλιτής μετοχής.

ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ Ενεργητική φωνή

Εξακολουθητικό ποιόν ενέργειας		Συνοπτικό ποιόν ενέργειας	
Α΄ συζυγία	Β΄ συζυγία	Α΄ συζυγία	Β΄ συζυγία
να γράφ-ω	να αγαπ-ώ	να γράψ-ω	να αγαπ-ήσω
να γράφ-εις	να αγαπ-άς	να γράψ-εις	να αγαπ-ήσεις
να γράφ-ει	να αγαπ-ά/άει	να γράψ-ει	να αγαπ-ήσει
να γράφ-ουμε	να αγαπ-άμε/ούμε	να γράψ-ουμε	να αγαπ-ήσουμε
να γράφ-ετε	να αγαπ-άτε	να γράψ-ετε	να αγαπ-ήσετε
να γράφ-ουν	να αγαπ-άνε/ούν	να γράψ-ουν	να αγαπ-ήσουν

ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ Παθητική φωνή

Εξακολουθητικό ποιόν ενέργειας		Συνοπτικό ποιόν ενέργειας	
Α΄ συζυγία	Β΄ συζυγία	Α΄ συζυγία	Β΄ συζυγία
να γράφ-ομαι	να αγαπ-ιέμαι	να γραφ-τώ	να αγαπ-ηθώ
να γράφ-εσαι	να αγαπ-ιέσαι	να γραφ-τείς	να αγαπ-ηθείς
να γράφ-εται	να αγαπ-ιέται	να γραφ-τεί	να αγαπ-ηθεί
να γραφ-όμαστε	να αγαπ-ιόμαστε	να γραφ-τούμε	να αγαπ-ηθούμε
να γράφ-εστε/όσαστε	να αγαπ-ιέστε/ιόσαστε	να γραφ-τείτε	να αγαπ-ηθείτε
να γράφ-ονται	να αγαπ-ιούνται	να γραφ-τούν	να αγαπ-ηθούν

Η υποτακτική σχηματίζεται με τους ίδιους τύπους με εκείνους της οριστικής, χρησιμοποιούμε όμως επιπλέον τα μόρια «να» ή «ας» ή τους συνδέσμους «για να, όταν, πριν, αν, άμα». Η υποτακτική παίρνει άρνηση «μη(ν)».

Άσκηση
1

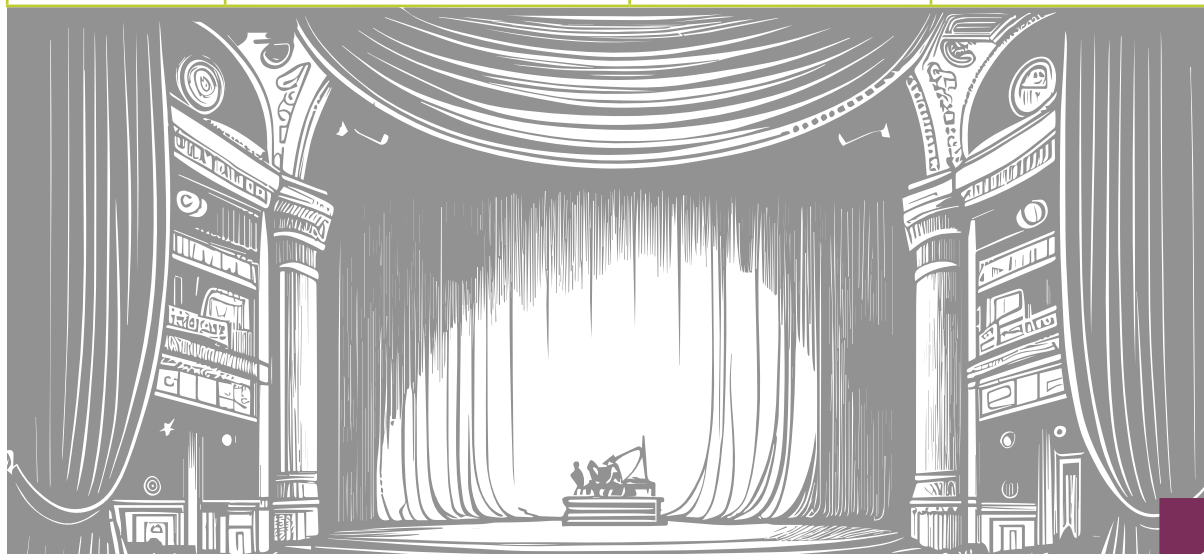
Συμπλήρωσε τα κενά βάζοντας το ρήμα της παρένθεσης στον σωστό τύπο της υποτακτικής.

- α) Πριν μπεις στο σπίτι, ... (σκουπίζω) στο χαλάκι τα πόδια σου.
 β) Πρέπει ..... (πλένω) τα δόντια μας δύο φορές τη μέρα.
 γ) Θέλεις ..... (συναντιέμαι) το Σάββατο για παιχνίδι στην πλατεία;
 δ) Χρειάζεται ..... (ποτίζομαι) πιο συχνά τα φυτά, τους καλοκαιρινούς μήνες.
 ε) Ίσως καταφέρω ..... (έρχομαι) νωρίτερα σήμερα.

Σύνθεση λέξεων με α' συνθετικό το λόγιο αχώριστο μόριο «εν».

Το «ν» πριν από

ν, μ, λ, ρ	κ, γ, χ	π, β, φ, ψ	τ, δ, θ, ζ
ν + ν = νν	ν + κ = γκ	ν + π = μπ	ν + σ = νσ
ν + μ = μμ	ν + γ = γγ	ν + β = μβ	ν + τ = ντ
ν + λ = λλ	ν + χ = γχ	ν + φ = μφ	ν + δ = νδ
ν + ρ = ρρ		ν + ψ = μψ	ν + θ = νθ
			ν + ζ = νζ
έννοια, έμμεσος, έλλογος, έρρινος (ένρινος)		συμπέρασμα, έμβιος, εμβόλιο, έμφαση, εμψυχώνω	ενσυναίσθηση, ένταξη, ένδειξη, ένθετο, ένζυμο

2

Συμπλήρωσε τα κενά των προτάσεων με σύνθετες λέξεις που έχουν πρώτο συνθετικό το «εν».

- α) Για να πάμε εκδρομή με το σχολείο, χρειάζεται η ..... των γονιών μας.
(εν + κρίση = η επίσημη αποδοχή ή άδεια που δίνεται για να πραγματοποιηθεί κάτι)
- β) Ο θεράπων ιατρός μάς εξήγησε αναλυτικά ότι η αδιαθεσία του παππού μας οφειλόταν σε .....
(εν + φράγμα = η κατάσταση που συμβαίνει όταν η ροή του αίματος στην καρδιά μπλοκάρεται)
- γ) Ο Νίκος είναι πολύ ..... φίλος και δε λέει τα μυστικά μου σε άλλους.
(εν + πιστός = είναι κάποιος που μπορείς να τον εμπιστευτείς)
- δ) Ο τεχνικός μάς ενημέρωσε ότι τελείωσε το ..... μελάνι του εκτυπωτή.
(εν + χρώμα = είναι αυτό που έχει πολλά χρώματα)
- ε) Τα γράμματα μ και ν είναι τα ..... σύμφωνα του ελληνικού αλφαβήτου.
(εν + ριν + ος = αυτός που παράγεται στη ρινική κοιλότητα)
- στ) Το ..... δυναμικό του σχολείου αποτελείται από τους δασκάλους και τους/τις μαθητές/ήτριες.
(εν + ψυχή = αυτός/ή που έχει ψυχή)

7

Σάρωσε για να δεις τις κλιτές μετοχές.

8

Γράψε την κλιτή μετοχή των ρημάτων.

γράφω: .....

κόβω: .....

πετυχαίνω: .....

μαγεύω: .....

βάφω: .....

κλαίω: .....

τελειώνω: .....

αγαπώ: .....

λυπάμαι: .....

αδικώ: .....

9

Σάρωσε για να βρεις τις σωστές μετοχές.

10

Διάβασε το κείμενο «Ειρήνη» και συμπλήρωσε τα κενά με τις σωστές λέξεις στον κατάλληλο τύπο.

δέ...ση

παρακατ...ανός

συγχ...ριανός

προσε...χή

θλ...ψη

αντ...χηση

σ...γαση

ελπ...δα

ασ...μαντος

απελπ...σία

Σε ποιον βαθμό έμαθα:	1	2	3	4	5
• Τη χρήση της υποτακτικής στο εξακολουθητικό και το συνοπτικό ποιόν ενέργειας.					
• Την αφομοίωση του γράμματος «ν» στις λέξεις με α΄ συνθετικό το «εν».					
• Να βρίσκω συνώνυμα και αντώνυμα.					
• Να επισημαίνω διαφορές στην ορθογραφία της κλιτής μετοχής.					

1 = καθόλου   2 = πολύ λίγο   3 = μέτρια   4 = πολύ   5 = πάρα πολύ

Δ. Επαναληπτική ενότητα

1

Κύκλωσε τον σωστό τύπο των ουσιαστικών.

- Ο ναύτης ήξερε τα ονόματα όλων των .....
α) άνεμων   β) ανέμων   γ) ανεμών
- Προστατεύουμε τα βουνά και τα .....
α) δάση   β) δάσοι   γ) δάσει
- Ήξερε όλες τις .....
α) απαντήσεις   β) απαντήσεις   γ) απάντησες

2

Κύκλωσε τον σωστό τύπο των επιθέτων.

- Κολυμπούσαμε στην πισίνα του ..... ξενοδοχείου.
α) πολυτελή   β) πολυτελές   γ) πολυτελούς
- Κάναμε μια πολύ ..... συζήτηση.
α) ενδιαφέρον   β) ενδιαφέρουσα   γ) ενδιαφέροντα
- Το σπίτι που έχτισε το γουρουνάκι ήταν γερό και .....
α) ασφαλές   β) ασφαλή   γ) ασφαλώς
- Η νοσοκόμα φρόντισε όλους τους .....
α) ασθενείς   β) ασθενοίς   γ) ασθενούς

3

Υπογράμμισε τις λέξεις που είναι γραμμένες σωστά.

συμετέχω	σύμμαχος	συγγενής	εννωώ	έμμεσα
συγραφέας	σύννεφο	ένστολος	εγκραφή	ενβαθύνω
σύλλογος	σύννεργα	ένγραφο	ενδιαφέρον	

4

Γράψε την προστακτική των ρημάτων στο συνοπτικό ποιόν ενέργειας.

- α) ..... (Χτυπώ) την μπάλα δυνατά!
- β) ..... (Δίνω) μου την προσοχή σου για λίγο.
- γ) ..... (Βάζω) τα δυνατά σας και θα τα καταφέρετε!
- δ) ..... (Ετοιμάζομαι) για μια έκπληξη.
- ε) ..... (Ντύνομαι) ζεστά για να μην κρυώσετε.
- στ) ..... (Χτυπώ) το κουδούνι μέχρι να σας ανοίξουν.

5

Γράψε την υποτακτική των ρημάτων στο εξακολουθητικό ποιόν ενέργειας.

- α) ..... (Μοιράζομαι) τα υλικά με τις συμμαθήτριάς σας.
- β) Είναι συνηθισμένο ..... (χάνομαι) τα μολύβια.
- γ) Είναι σημαντικό ..... (βοηθώ) ο ένας τον άλλον.
- δ) Θέλετε ..... (κάνω) παρέα όλοι μαζί;
- ε) Θα φροντίσω ..... (ποτίζομαι) ο κήπος καθημερινά.
- στ) Σου αρέσει ..... (ακούω) μουσική;
- ζ) Προτιμώ ..... (παίζω) μπάσκετ παρά βόλεϊ.

6

Υπογράμμισε σε κάθε παράδειγμα το ζευγάρι των αντώνυμων λέξεων.

- α) Δεν άφησε την απόγνωση να νικήσει, γιατί μέσα του υπήρχε ακόμη ελπίδα.
- β) Ο πόλεμος κατέστρεψε τα πάντα, μα η ειρήνη έφερε ξανά την ελπίδα.
- γ) Κατά τη διάρκεια του μαθήματος, έγινε μια παύση για ξεκούραση.
- δ) Τις ηλιόλουστες μέρες προτιμώ να κάθομαι στο σκιερό παγκάκι του πάρκου.
- ε) Για να είσαι ατρόμητος, μην αφήνεις τον δειλό εαυτό σου να σε κρατά πίσω.
- στ) Κάποιοι προτιμούν να παρακολουθούν κωμωδίες, ενώ άλλοι τραγωδίες.

άσκηση
7

Συμπλήρωσε τις προτάσεις επιλέγοντας τη συνώνυμη της λέξης που βρίσκεται στην παρένθεση: **διαλύει, προσευχή, άηχα, τρόμος, πρόφαση, ιαχή, παρακατιανοί.**

- α) Με την ..... (αφορμή) ότι ήταν κουρασμένος, αρνήθηκε να βοηθήσει.
- β) Ο ..... (φόβος) εξαπλώθηκε γρήγορα στο πλήθος όταν άρχισαν να ακούγονται οι σειρήνες.
- γ) Η ..... (πολεμική κραυγή) των νικητών αντήχησε σε όλο το στάδιο.
- δ) Η βαριά μηχανή ..... (συνθλίβει) τα παλιά αυτοκίνητα για ανακύκλωση.
- ε) Οι κουκουβάγιες κινούνταν ..... (αθόρυβα) ανάμεσα στα δέντρα τη νύχτα.

άσκηση
8

Συμπλήρωσε τα γράμματα που λείπουν και βάλε τόνους.

απευθυνθ.....τε

δροσ.....στε

δαν.....στε

θυμηθ.....τε

ζητ.....στε

αγαπ.....στε

λερωθ.....τε

απαντ.....στε

αφ.....στε

ποτ.....στε

καθ.....στε

αρχ.....στε

αφ.....στε

Α. Ευρεσιτεχνίες

Σε αυτή την ενότητα θα μάθεις:

- Να κλίνεις θηλυκά ουσιαστικά σε «-ω» και «-ως».
- Να εμπλουτίζεις προτάσεις με προσδιορισμούς.
- Να σχηματίζεις περισσότερες σύνθετες λέξεις.
- Την ορθογραφία του επιθέτου «ο πολύς, η πολλή, το πολύ».

A. Θηλυκά ουσιαστικά σε -ω

Ενικός αριθμός			
Ον.	η	Ζαχάρω	ηχώ
Γεν.	της	Ζαχάρως	ηχούς και ηχώς
Αιτ.	τη(ν)	Ζαχάρω	ηχώ
Κλ.	–	Ζαχάρω	ηχώ

Όμοια κλίνονται:

Φρόσω	φειδώ
Καλυψώ	πειθώ
Μάρω	Λητώ
Βάσω	Μυρτώ
Αργυρώ	

B. Θηλυκά ουσιαστικά σε -ως

Ενικός αριθμός		
Ον.	η	αιδώς*
Γεν.	της	αιδούς
Αιτ.	τη(ν)	αιδώ
Κλ.	–	αιδώ

Τα ουσιαστικά αυτά
δεν σχηματίζουν πληθυντικό.

* **αιδώς**: το συναίσθημα της ντροπής που προέρχεται ιδίως από καταπάτηση των ηθικών ή κοινωνικών κανόνων.

Άσκηση
1

Συμπλήρωσε τις παρακάτω προτάσεις βάζοντας στη σωστή πτώση τη λέξη της παρένθεσης.

- α) Είμαστε όλοι καλεσμένοι στα γενέθλια της ..... (Λενιώ).
- β) Το καλοκαίρι θα πάμε στο χωριό μου, στη ..... (Ζαχάρω).
- γ) Μιλούσε πάντα με ..... (πειθώ) και γοήτευε το ακροατήριό του.
- δ) Η μητέρα του Απόλλωνα λεγόταν ..... (Λητώ).
- ε) ..... (Μαντώ)! Έλα, σε περιμένουμε!
- στ) Αυτό είναι το ποδήλατο της ..... (Αργυρώ).
- ζ) Συνώνυμο της ..... (ηχώ) είναι ο αντίλαλος.
- η) Θα πάμε μαζί με τη ..... (Μυρτώ) για ψώνια.
- θ) Με την ..... (πειθώ) του, κατάφερε να με πάρει με το μέρος του.

Άσκηση
2

Συμπλήρωσε τα κενά με τον σωστό τύπο του ουσιαστικού «η αιδώς».

Στην αρχαία Ελλάδα, η ..... λατρευόταν σαν θεότητα.

Στη Σπάρτη υπήρχε άγαμά της, ενώ στην Αθήνα υπήρχε βωμός της στην αγορά της Ακρόπολης. Ο Όμηρος την παρουσιάζει συχνά ως κινητήρια δύναμη των ηρώων. Τον γενναίο Διομήδη, και μόνο στη σκέψη ότι θα φανεί δειλός, τον λούζει ο κρύος ιδρώτας της .....! Οι ομηρικοί ήρωες χρειάζονται σε κρίσιμες στιγμές την ..... για να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις της μάχης. Ο Αγαμέμνων παρακινεί τους στρατιώτες του να μην υποχωρήσουν, φωνάζοντας: «....., Αργείοι!».

Η Αιδώς ή Νέμεσις

© <https://greekasia.blogspot.com/>

3
ύακηση

Σάρωσε για να διαβάσεις για τους προσδιορισμούς.

4
ύακηση

Μεγάλωσε τις προτάσεις δίνοντας επιπλέον πληροφορίες, όπως στο παράδειγμα.

α) Ο Νίκος ποτίζει τα λουλούδια.

Καθημερινά ο Νίκος, ο ξάδελφός μου, ποτίζει τα όμορφα λουλούδια του κήπου.

β) Έφαγα μακαρονάδα.

.....

γ) Θα συναντηθούμε.

.....

δ) Θέλεις χυμό;

.....

ε) Η Τασία ζωγραφίζει.

.....

στ) Τα παιδιά παίζουν.

.....

5
ύακηση

Υπογράμμισε τους προσδιορισμούς στις παρακάτω προτάσεις.

α) Χτες η Όλγα αγόρασε μια πανέμορφη κούκλα από το μαγαζί της γωνίας.

β) Την επόμενη εβδομάδα θα πάμε εκδρομή μαζί με τους θείους μου σε κάποιο ορεινό χωριό.

γ) Έχω ένα μικρό σκυλάκι, με φουντωτή ουρά και μυτερά αφτάκια.

δ) Η Βάσω ετοίμασε μια νόστιμη μακαρονάδα με κόκκινη σάλτσα χτες το μεσημέρι.

ε) Βρήκα ένα παλιό, σκισμένο τετράδιο στο συρτάρι του γραφείου μου.

Άσκηση
6

Στο κείμενο «Ευρεσιτεχνίες: πηγή ανάπτυξης και καινοτομίας» συνάντησες τη λέξη «**επινόημα**». Από ποιες λέξεις σχηματίζεται;

α' συνθετικό: ..... + β' συνθετικό: .....

Άσκηση
7

Κύκλωσε τη σωστή απάντηση.

Το β' συνθετικό που έγραψες στην προηγούμενη άσκηση έχει σχέση με

α) τον νου   β) τους νέους   γ) τον νόμο

Άσκηση
8

Σάρωσε για να βρεις και άλλες σύνθετες λέξεις.

Άσκηση
9

Συμπλήρωσε τις προτάσεις επιλέγοντας την κατάλληλη λέξη από το πλαίσιο.

διανοούμενοι, επινοήσει, κατανοητό, προνοητική, έννοια, συνεννόηση, υπόνοια

- α) Το κείμενο που διαβάσαμε ήταν απλό και .....
- β) Δεν κάναμε καλή ..... και δεν καταφέραμε να συναντηθούμε.
- γ) Η γιαγιά μου ήταν πολύ ..... και πάντα έκανε έγκαιρα τις προμήθειες για τον χειμώνα.
- δ) Μόνο ένας πολύ έξυπνος άνθρωπος θα μπορούσε να ..... αυτή την κατασκευή.
- ε) Φαινόταν να τον βασανίζει κάποια .....
- στ) Τον είχαν σε εκτίμηση οι ποιητές και όλοι οι ..... της εποχής του.
- ζ) Έχω μια ..... ότι θα μας εξαπατήσει.

10

Σάρωσε για να δεις την ορθογραφία του επιθέτου «ο πολύς, πολλή, το πολύ».

11

Συμπλήρωσε τις καταλήξεις του επιθέτου «ο πολύς, πολλή, το πολύ».

- α) Έχω πο..... αγωνία για τα αποτελέσματα του διαγωνίσματος.
- β) Πο..... κόσμος είχε συγκεντρωθεί στο λιμάνι και περίμενε το πλοίο.
- γ) Πο..... φορές τον είχα συναντήσει τυχαία στην πλατεία.
- δ) Έχασα πο..... χρόνο προσπαθώντας να βρω τη λύση του προβλήματος.
- ε) Υπήρχαν πο..... παιδιά στο πάρκο.
- στ) Έφαγε πο..... παγωτό και τον πόνεσε η κοιλιά του.

12

Σάρωσε για να βρεις τα σωστά επίθετα.

13

Διόρθωσε τα ορθογραφικά λάθη και ξαναγράψε σωστά τις προτάσεις.

- α) Η εβρεσειτεχνεία και η εφέβρεσι είναι συνώνυμες λέξεις.
- .....

- β) Τα περισσότερα μηχανήματα είναι προϊόντα κενοστομειών.
- .....

Σε ποιον βαθμό έμαθα:

1 2 3 4 5

• Να κλίνω θηλυκά ουσιαστικά σε «-ω» και «-ως».					
• Να εντοπίζω τους προσδιορισμούς μιας πρότασης και να εμπλουτίζω με αυτούς τις προτάσεις μου.					
• Να χρησιμοποιώ σωστά τις σύνθετες λέξεις με β' συνθετικό το ρήμα «νω».					
• Την ορθογραφία των καταλήξεων του επιθέτου «ο πολύς, η πολλή, το πολύ».					

1 = καθόλου 2 = πολύ λίγο 3 = μέτρια 4 = πολύ 5 = πάρα πολύ

▶▶▶ Β. Ο εφευρέτης Τέσλα

Σε αυτή την ενότητα θα μάθεις:

- Να κλίνεις ανισοσύλλαβα ουδέτερα σε «-ς» και σε «-ρ».
- Την κλίση λόγιων ρημάτων σε «-ούμαι» και «-ώμαι».
- Να σχηματίζεις περισσότερες σύνθετες λέξεις.
- Την ορθογραφία των ρημάτων σε «-ιέμαι», «-ούμαι» και «-ώμαι».

το φως

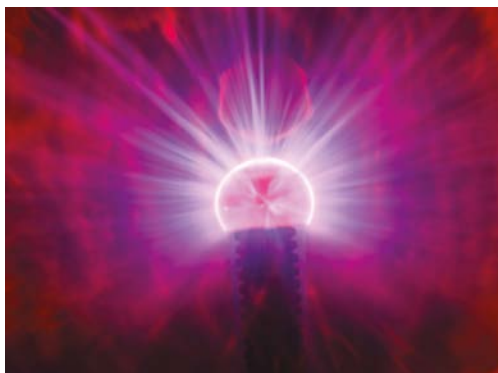
	Ενικός αριθμός		Πληθυντικός αριθμός	
Ον.	το	φως	τα	φώτα
Γεν.	του	φωτός	των	φώτων
Αιτ.	το	φως	τα	φώτα
Κλ.	–	φως	–	φώτα

Όμοια κλίνονται:

το καθεστώς
το γεγονός
το ημίφως
κ.ά.

Υπάρχουν, επίσης, μερικά ουδέτερα που προέρχονται από παλιότερες μορφές της γλώσσας μας και γι' αυτό κλίνονται με τον δικό τους τρόπο, π.χ. **ήπαρ, ύδωρ, πυρ**.

	Ενικός αριθμός		Πληθυντικός αριθμός	
Ον.	το	πυρ	τα	πυρά
Γεν.	του	πυρός	των	πυρών
Αιτ.	το	πυρ	τα	πυρά
Κλ.	–	πυρ	–	πυρά

© shutterstock.com

	Ενικός αριθμός		Πληθυντικός αριθμός	
Ον.	το	ύδωρ	τα	ύδατα
Γεν.	του	ύδατος	των	υδάτων
Αιτ.	το	ύδωρ	τα	ύδατα
Κλ.	–	ύδωρ	–	ύδατα

1

Συμπλήρωσε τα κενά με τον σωστό τύπο του ουσιαστικού «**φως**».

- α) Το ..... της μέρας έδιωξε τον σκοτεινό μανδύα της νύχτας.
- β) Στο μάθημα της Φυσικής μάθαμε για τη διάθλαση του .....
- γ) Στο ..... του φεγγαριού χτένιζε η νεράιδα τα μακριά μαλλιά της.
- δ) «..... των ματιών μου!» ψιθύριζε η γιαγιά κοιτώντας με αγάπη το μωρό.
- ε) Κάθισαν στην κορφή του λόφου και κοίταζαν τα ..... της πόλης.
- στ) Τα παιδιά τραγούδησαν τα κάλαντα των .....
- ζ) Να σβήσεις όλα τα ..... πριν φύγεις.

2

Συμπλήρωσε τα κενά με τον σωστό τύπο του ουσιαστικού «**πυρ**».

- α) Το «υγρό .....
- β) Ταξίδεψε πολύ στη ζωή του, έφτασε μέχρι τη Γη του .....
- γ) «Στοχεύστε! .....!» φώναξε ο προπονητής της σκοποβολής.
- δ) Προσπάθησαν να σωθούν από τα ..... του εχθρού.
- ε) Οι δύο στρατοί έκαναν ειρήνη και σταμάτησε η ανταλλαγή .....
- στ) Είχε γίνει «..... και μανία» και δεν μπορούσε πια να συγκρατηθεί.

Υπάρχουν κάποια ρήματα που διατηρούν ακόμη την αρχαϊκή κλίση τους και ονομάζονται «λόγια ρήματα». Τέτοια είναι τα:
 εγγυώμαι, απατώμαι, εξαρτώμαι, στερούμαι, μιμούμαι, προηγούμαι κ.ά.

Κλίση ρημάτων σε -ώμαι - εγγυώμαι	
ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ	ΠΑΡΑΤΑΤΙΚΟΣ
εγγυώμαι	εγγυόμουν
εγγυάσαι	εγγυόσουν
εγγυάται	εγγυόταν
εγγυόμαστε/εγγυώμεθα	εγγυόμαστε/εγγυόμασταν
εγγυάστε/εγγυάσθε	εγγυόσαστε/εγγυόσασταν
εγγυώνται	εγγυόνταν

3 άσκηση

Σάρωσε για να δεις την κλίση του ρήματος «θεωρούμαι».

4 άσκηση

Συμπλήρωσε τα κενά με τον σωστό τύπο των ρημάτων της παρένθεσης.

- α) Η Γη ..... (κινούμαι) γύρω από τον Ήλιο.
- β) Η επιχείρησή μας ..... (εγγυώμαι) για την ποιότητα των προϊόντων.
- γ) Τα σχέδιά μας για το Σαββατοκύριακο ..... (εξαρτώμαι) από τις καιρικές συνθήκες.
- δ) Αν νομίζετε ότι μπορείτε να με εκβιάσετε, ... (απατώμαι).
- ε) Η υγεία ..... (προηγούμαι) πάντα.
- στ) Στα μικρά παιδιά αρέσει να ..... (μιμούμαι) τους μεγαλύτερους.

Άσκηση
5

Στο κείμενο βρήκες τη λέξη «ανακαλύπτω». Από ποιες λέξεις σχηματίζεται;

α΄ συνθετικό: ..... + β΄ συνθετικό: .....

Άσκηση
6

Αντιστοίχισε τις προτάσεις της αριστερής στήλης που περιέχουν το ρήμα «ανακαλύπτω» με τη σωστή σημασία τους στη δεξιά στήλη.

Όταν έφτασα στο σπίτι, ανακάλυψα ότι κανείς δεν ήταν μέσα για να μου ανοίξει.

Ανακάλυψα τελικά ποιος έφαγε το τελευταίο σοκολατάκι.

Οι αρχαιολόγοι ανακάλυψαν τα τείχη της αρχαίας πόλης.

Ο πατέρας της Άννας Φρανκ ανακάλυψε το ημερολόγιό της.

Ο Κολόμβος ανακάλυψε την Αμερική.

• Μαθαίνω κάτι που δεν γνώριζα, συμπωματικά ή μετά από έρευνα, βρίσκω.

• Αντιλαμβάνομαι κάτι που δεν ήξερα.

• Φέρνω στο φως κάτι καλυμμένο, θαμμένο, αποκαλύπτω.

• Βρίσκω κάτι που προϋπήρχε αλλά ήταν άγνωστο.

• Μαθαίνω τυχαία ή έπειτα από αναζήτηση κάτι που ήταν κρυμμένο.

Άσκηση
7

Σάρωσε για να βρεις και άλλες σύνθετες λέξεις με β΄ συνθετικό το ρήμα «καλύπτω».

Άσκηση
8

Φτιάξε σύνθετες λέξεις με β΄ συνθετικό τη λέξη «κάλυψη».

.....

.....

© <https://theguardian.com/>

9 άσκηση

Γράψε δύο προτάσεις με τις σύνθετες λέξεις που βρήκες στην άσκηση 8.

.....

.....

10 άσκηση

Συμπλήρωσε στις παρακάτω προτάσεις τις καταλήξεις των ρημάτων.

- α) Η Μαρία αναρωτ..... σε πόση ώρα θα τελειώσει η γιορτή.
- β) Ο Ηρόδοτος θεωρ..... ο πατέρας της Ιστορίας.
- γ) Οι ηλικιωμένοι προηγ..... στη σειρά εξυπηρέτησης.
- δ) Μπορώ και μιμ..... τέλεια τη γάτα.
- ε) Εσύ και η αδελφή σου αγαπ..... πολύ μεταξύ σας.
- στ) Εσείς οι δύο εξαιρ..... από την υποχρέωση να κουβαλήσετε τα πακέτα, γιατί κουραστήκατε ήδη πολύ.
- ζ) Τα οχήματα κιν..... από τη δεξιά πλευρά του δρόμου.

11 άσκηση

Σάρωσε εδώ για να βρεις τα σωστά ρήματα.

12 άσκηση

Συμπλήρωσε τα κενά με «η» ή «υ».

υπερκαλ...πτω

αποκάλ...ψη

ανάλ...ψη

υπόλ...ψη

ανάλ...ση

κατάλ...ψη

διευκόλ...νση

ανακάλ...ψη

Σε ποιον βαθμό έμαθα:	1	2	3	4	5
• Να κλίνω τα ανισοσύλλαβα ουδέτερα σε «-ς» και σε «-ρ».					
• Να χρησιμοποιώ σωστά τα λόγια ρήματα σε «-ώμαι» και «-ούμαι».					
• Να σχηματίζω, να μαθαίνω σύνθετες λέξεις και να τις ερμηνεύω.					
• Την ορθογραφία των ρημάτων σε «-ιέμαι», «-ούμαι» και «-ώμαι».					

1 = καθόλου   2 = πολύ λίγο   3 = μέτρια   4 = πολύ   5 = πάρα πολύ

Γ. Ο μηχανισμός των Αντικυθήρων

Σε αυτή την ενότητα θα μάθεις:

- Να διακρίνεις τα συνδετικά ρήματα.
- Να εντοπίζεις το κατηγορούμενο μέσα στις προτάσεις.
- Να αναγνωρίζεις τις ονοματικές και τις ρηματικές φράσεις.
- Να επεξεργάζεσαι σύνθετες λέξεις.
- Την ορθογραφία των μη ομαλών ρημάτων στον αόριστο.

Μερικά ρήματα χρησιμεύουν για να συνδέσουν το υποκείμενο με άλλη λέξη που του αποδίδει κάποια ιδιότητα. Τα ρήματα αυτά λέγονται συνδετικά. Τα κυρίως συνδετικά είναι τα ρήματα **είμαι** και **γίνομαι** και όσα έχουν συγγενική σημασία με αυτά τα δύο.

ΣΥΝΔΕΤΙΚΑ ΡΗΜΑΤΑ

είμαι, γίνομαι, υπάρχω, λέγομαι, ονομάζομαι, φαίνομαι, μοιάζω, θεωρούμαι, αποδεικνύομαι, αναγνωρίζομαι, βρίσκομαι, ζω, γεννιέμαι, παρουσιάζομαι, ανακηρύσσομαι, εκλέγομαι, διορίζομαι, χειροτονούμαι, κληρώνομαι, λογαριάζομαι, στέκομαι κ.ά.

Άσκηση

1

Υπογράμμισε τα συνδετικά ρήματα που βρίσκονται στις παρακάτω προτάσεις.

- Ο Γιώργος εκλέχτηκε πρόεδρος στην τάξη του και χάρηκε πολύ.
- Οι καινούργιοι μας συμμαθητές φαίνεται πολύ συμπαθητικοί.
- Ο παππούς στέκεται σκεπτικός και συλλογισμένος. Τι τον προβληματίζει;
- Η κατάσταση παραμένει ίδια τόσα χρόνια και τίποτα δεν αλλάζει.
- Ο Μακρυγιάννης πέθανε φτωχός.
- Η Σοφία έγινε πιλότος και έκανε το όνειρό της πραγματικότητα.

Όταν σε μια πρόταση έχουμε **συνδεδεικτικό ρήμα**, τότε η λέξη που μας δείχνει την **ιδιότητα του υποκειμένου** λέγεται **κατηγορούμενο**.

Για παράδειγμα, στην πρόταση «Η Μαρία έγινε πιλότος», η λέξη «πιλότος» είναι το κατηγορούμενο του υποκειμένου.

Άσκηση

2

Στις παρακάτω προτάσεις υπογράμμισε τα συνδεδεικτικά ρήματα και γράψε δίπλα τα υποκείμενα και τα κατηγορούμενα. Τα συνδεδεικτικά ρήματα μπορεί να έχουν περισσότερα από ένα κατηγορούμενα.

	Υποκείμενο	Κατηγορούμενα
α) Η παρέα ήταν ευχάριστη.		
β) Τα παιδιά φαίνονταν χαρούμενα.		
γ) Η βιβλιοθήκη μας είναι ξύλινη.		
δ) Ο Δημήτρης ορίστηκε υπεύθυνος για τη δανειστική βιβλιοθήκη.		
ε) Μοιάζεις λυπημένος, μπορώ να βοηθήσω;		
στ) Όταν μεγαλώσω, θα γίνω μουσικός.		
ζ) Εμείς ζούμε ήρεμοι και αγαπημένοι.		

- Σε ποια πτώση βρίσκονται τα υποκείμενα που βρήκες;
Σε ..... πτώση.
- Σε ποια πτώση βρίσκονται τα κατηγορούμενα που βρήκες;
Σε ..... πτώση

Άσκηση

3

Σάρωσε για να δεις ποιες είναι οι ονομαστικές φράσεις.

4 άσκηση

Στις παρακάτω προτάσεις βρες και υπογράμμισε τις ονοματικές φράσεις.

- α) Έφαγα ένα κατακόκκινο μήλο.
- β) Παραπέρα υπήρχε μια πηγή με κρυστάλλινο νερό.
- γ) Θα ήθελα εκείνο το βιβλίο, παρακαλώ.
- δ) Η αδελφή μου τραγουδάει ωραία.
- ε) Μας χάρισαν ένα καφετί, παιχνιδιάρικο κουτάβι.
- στ) Ο κύριος Νίκος, ο γείτονάς μου, αθλείται καθημερινά.
- ζ) Ο ουρανός συννέφιασε.
- η) Ήταν εξαιρετικός επιστήμονας.

5 άσκηση

Σάρωσε για να δεις ποιες είναι οι ρηματικές φράσεις.

6 άσκηση

Στις παρακάτω προτάσεις βρες και υπογράμμισε τις ρηματικές φράσεις.

- α) Η ώρα πέρασε ευχάριστα.
- β) Οι γονείς μου εργάζονται πολλές ώρες.
- γ) Τον συνάντησα χτες, στο πάρκο.
- δ) Σας αγαπάμε πολύ όλοι.
- ε) Χρειάζεσαι κάτι, Μαρία;
- στ) Τα παιδιά με τους δασκάλους τους επισκέφτηκαν το μουσείο.
- ζ) Ο πατέρας φαινόταν ανήσυχος.
- η) Ο άρρωστος ανέπνεε με δυσκολία.

7 άσκηση

Στο κείμενο «Το ημερολόγιο των άστρων» συνάντησες τη λέξη «**αποκρυπτογραφώ**». Γράψε από ποιες λέξεις αποτελείται.

8 άσκηση

Διάγραψε από κάθε γραμμή όσες λέξεις δεν ανήκουν στην ίδια οικογένεια λέξεων.

- α) απόκρυφος, κρύπτη, κριτής, κρυψίνους, κουφός, κρυφός, κρύβω
 β) αποκρυπτογράφιση, κρυμμένος, εγκεκριμένος, κρυφά, κρουστά
 γ) κορόνα, απόμακρος, αψίδα, κρυμμένος, κρυφό, κρίμα, κρίνω
 δ) κρυφτό, κρίνος, απόκρυψη, αποκρατικοποίηση, αποκριές, κρυψώνα

9 άσκηση

Στο κείμενο του βιβλίου συνάντησες τη λέξη «**αστρονομία**». Από ποια μέρη αποτελείται; Συμπλήρωσε τα γράμματα που λείπουν.

ουράνιο σώμα ← $\overset{\text{α}}{\_}\_ \_ \_ + \_ \_ \_ \text{ία}$ → α) επιστήμη ή γνώση για το α' συνθετικό
 β) υπηρεσία που σχετίζεται με το α' συνθετικό

ερμηνεία: αστρονομία είναι η επιστήμη που μελετά τα ουράνια σώματα.

10 άσκηση

Χώρισε τις λέξεις στα συνθετικά τους και προσπάθησε να γράψεις την ερμηνεία της καθεμιάς, «**αγορανομία**», «**δασονομία**».

Ουσιαστικό (α' συνθετικό)	Επίθημα (β' συνθετικό)	Ερμηνεία

11

Σάρωσε για να παρατηρήσεις την ορθογραφία των μη ομαλών ρημάτων στον αόριστο.

12

Συμπλήρωσε τις προτάσεις βάζοντας τα ρήματα στον αόριστο.

- α) Στο πάρτι ..... κι ..... χωρίς να χαιρετήσεις κανέναν. (έρχομαι, φεύγω)
- β) Κανένας δεν ..... και δε ..... στο γλέντι. (πίνω, μεθώ)
- γ) Τα παιδιά ..... ότι ..... μήνυμα αλλά δε λάβαμε τίποτα. (λέω, στέλνω)
- δ) ..... πώς λειτουργεί το πλυντήριο πιάτων ή ..... τα πιάτα στο χέρι; (Βρίσκω, πλένω)
- ε) Χθες το βράδυ ..... καμία βόλτα ή ..... σπίτι; (πηγαίνω, μένω)
- στ) Ήμουν πολύ κουρασμένη και ..... το ραντεβού. (αναβάλλω)
- ζ) Ο Ηρακλής και η Μαρία ..... τη βόλτα τους στο πάρκο της γειτονιάς. (απολαμβάνω)
- η) Ο μαθητής ..... στις εξετάσεις, αλλά δεν σταμάτησε να προσπαθεί. (αποτυγχάνω)

Σε ποιον βαθμό έμαθα:

1 2 3 4 5

• Να εντοπίζω τα συνδετικά ρήματα.					
• Να διακρίνω το κατηγορούμενο μέσα στην πρόταση.					
• Να αναγνωρίζω τις ονοματικές και ρηματικές φράσεις.					
• Να χρησιμοποιώ σύνθετες λέξεις.					
• Την ορθογραφία των μη ομαλών ρημάτων στον αόριστο.					

1 = καθόλου 2 = πολύ λίγο 3 = μέτρια 4 = πολύ 5 = πάρα πολύ

Δ. Επαναληπτική ενότητα

Άσκηση
1

Συμπλήρωσε τις προτάσεις βάζοντας τα ουσιαστικά στον κατάλληλο τύπο.

- α) Το βιβλίο της ..... είναι πάνω στο τραπέζι. (Μάρω)
- β) Η δύναμη της ..... φάνηκε στην ομιλία της. (πειθώ)
- γ) Το τετράδιο της ..... είναι γεμάτο ζωγραφιές. (Αργυρώ)

Άσκηση
2

Μεγάλωσε τις προτάσεις προσθέτοντας προσδιορισμούς.

- α) Βάψαμε τον τοίχο.
.....

- β) Η Μαρία τρέχει.
.....

- γ) Μαγειρεύω.
.....

- δ) Η γιαγιά έφτιαξε γλυκό.
.....

- ε) Ο Γιώργος ποτίζει.
.....

Άσκηση
3

Συμπλήρωσε τις προτάσεις βάζοντας τα ουσιαστικά στον κατάλληλο τύπο.

- α) Κόπηκαν τα ..... (ήπαρ) από τον φόβο.
- β) Η ένταση του ..... (φως) μειώθηκε μόλις έδυσε ο ήλιος.
- γ) Η γιορτή των ..... (Φως) γιορτάζεται στις 6 Ιανουαρίου.
- δ) Η λειτουργία του ..... (ήπαρ) είναι ζωτικής σημασίας για τον οργανισμό.

4

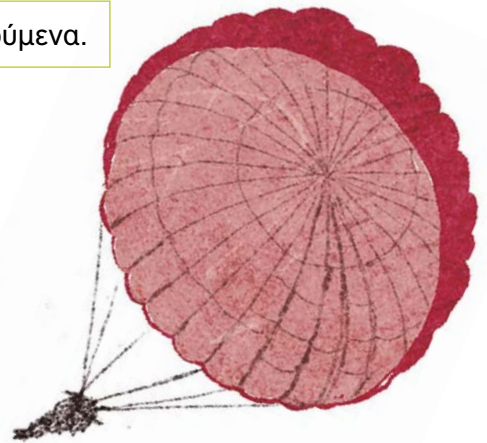
Συμπλήρωσε τα κενά των προτάσεων με τον σωστό τύπο των ρημάτων της παρένθεσης.

- α) Τα παιδιά δεν πρέπει να ..... (στερούμαι) το παιχνίδι.
 β) Της αρέσει να ..... (μετακινούμαι) με το ποδήλατό της.
 γ) Μου ..... (εγγυώμαι) ότι δεν θα χαλάσει η συσκευή λόγω υπερβολικής χρήσης;
 δ) Αυτό το ουδέτερο ουσιαστικό ..... (εξαιρούμαι) από τον κανόνα.
 ε) Μιχάλη, ξέρεις να ..... (μιμούμαι) τέλεια την κουκουβάγια.
 στ) Στις εθνικές επετείους ..... (τιμώμαι) οι αγώνες των ηρώων.

5

Συμπλήρωσε τις προτάσεις με τα κατάλληλα κατηγορούμενα.

- α) Οι πελάτες έμειναν ..... από το μενού.
 β) Ο Νίκολα Τέσλα θεωρείται .....
 γ) Μου φαίνεται .....
 δ) Εκλέχτηκα .....
 ε) Εμείς είμαστε.....

6

Συμπλήρωσε τις προτάσεις με ένα κατάλληλο συνδετικό ρήμα από την παρακάτω παρένθεση.

εκλέγομαι, αισθάνομαι, είμαι, γίνομαι, παρουσιάζομαι

- α) Ο Θοδωρής και ο Τάκης ..... αδέρφια.
 β) ..... κουρασμένη, μάλλον χρειάζεσαι ύπνο.
 γ) Όταν μεγαλώσω, ... πυροσβέστης.
 δ) Συγχαρητήρια, έμαθα ότι ..... πρόεδρος της τάξης σου.
 ε) ..... ευδιάθετος, μετά την επίσκεψη στο γιατρό.

7 άσκηση

Σάρωσε για να φτιάξεις προτάσεις.

8 άσκηση

Γράψε τρεις προτάσεις επιλέγοντας υποκείμενα, συνδετικά ρήματα και κατηγορούμενα από τα αντίστοιχα πλαίσια.

υποκείμενα: ο καιρός, η μαμά, εγώ, τα παιδιά, εσύ

ρήματα: γίνομαι, είμαι, δείχνω, εκλέγομαι, θεωρούμαι

κατηγορούμενα: άστατος, ήρεμος, χαρούμενος, σπουδαίος, δήμαρχος

.....

.....

.....

.....

9 άσκηση

Συμπλήρωσε τις προτάσεις επιλέγοντας την κατάλληλη λέξη από το πλαίσιο.

εφευρέτης, εφευρετικός, -ή,-ό, εφευρετικότητα, εφευρίσκω, εφεύρημα

- α) «Ο νόμος που ψηφίστηκε χθες είναι νέο ..... για την είσπαξη φόρων», σχολίασε ο δημοσιογράφος.
- β) Οι βάσεις του πολιτισμού μας μπήκαν χάρη στην ..... του πρωτόγονου ανθρώπου.
- γ) Κάθε μητέρα ..... πάντα τρόπους για να ευχαριστεί τα παιδιά της.
- δ) Ο Μπελ είναι ο ..... του τηλεφώνου.
- ε) Συνεχώς βρίσκει πρωτότυπες λύσεις και πρακτικές. Έχει ..... σου.

10

Συμπλήρωσε τον σωστό τύπο του επιθέτου «ο πολύς, η πολλή, το πολύ».

- α) Φέτος είχαμε ..... βροχές.
 β) Όπου ακούς ..... κεράσια, κράτα και μικρό καλάθι.
 γ) Ο ..... θόρυβος μου προκάλεσε πονοκέφαλο.
 δ) ..... άνθρωποι επιλέγουν ελληνικά νησιά για τις διακοπές τους.
 ε) Στο έφτιαξα με ..... αγάπη.
 στ) Μη ρίχνεις ..... αλάτι στο φαγητό.
 ζ) Σήμερα έχει ..... κρύο.
 η) Θα ανοίξω το παράθυρο γιατί έχει ..... ζέστη το δωμάτιο.
 θ) Έκανες ..... κόπο να φτάσεις μέχρι εδώ.
 ι) Στην κατασκήνωση γνώρισα ..... παιδιά.

© www.shutterstock.com

11

Συμπλήρωσε τις προτάσεις βάζοντας το ρήμα της παρένθεσης στον αόριστο.

- α) ..... στο κέντρο και ..... μια καταπληκτική ταινία. (πάω - βλέπω)
 β) Παρόλο που η βαλίτσα μου ήταν βαριά την ..... μέχρι το σπίτι. (σέρνω)
 γ) ..... την αίτησή μου μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου. (στέλνω)
 δ) Ήταν τόσο ευγενική και γλυκομίλητη που ο κόσμος ..... με τα λόγια της. (μεθώ)
 ε) Συναντήσαμε στον δρόμο την Άννα αλλά δεν της ..... να έρθει μαζί μας. (λέω)
 στ) Πάρη, ... καθόλου από τη λεμονάδα που έφτιαξα; (πίνω)
 ζ) Χθες το βράδυ εμείς ..... νωρίς αλλά όλοι κοιμόντουσαν. (έρχομαι)
 η) ..... στο μετρό και ..... τις τεράστιες αφίσες. (Μπαίνω - βλέπω)

▶▶▶ Α. Η καταστροφή της Σμύρνης το 1922

Σε αυτή την ενότητα θα μάθεις:

- Το φαινόμενο της απαλοιφής φωνήεντος.
- Τα παραθετικά των επιθέτων, στον μονολεκτικό και στον περιφραστικό τύπο.
- Να συνθέτεις λέξεις.
- Περισσότερα για την ορθογραφία της κλιτής μετοχής.

Άσκηση
1

Σάρωσε για να δεις πώς γίνεται η απαλοιφή φωνήεντος.

Άσκηση
2

Κάνε απαλοιφή φωνήεντος στις υπογραμμισμένες λέξεις και γράψε δικές σου προτάσεις, όπως στο παράδειγμα.

- α) Δεκαέξι ποτήρια γεμάτα κρασί. → Δεκάξι χρονών παιδί.
- β) Φέρετέ μου νερό να πω. → .....
- γ) Παραέφαγα με την παρέα. → .....

Άσκηση
3

Συμπλήρωσε τα κενά των προτάσεων κάνοντας απαλοιφή φωνήεντος.

- α) Πρώτα ..... (θα ακούσεις) αυτά που έχω να σου πω και μετά θα κρίνεις.
- β) Είπα ότι ..... (θα έρθω) να σας δω αλλά δεν τα κατάφερα.
- γ) Ξέρω ότι σου αρέσει το παγωτό ....., (για αυτό) έφερα μπόλικο.
- δ) ..... (Από όλους) περισσότερο στην παρέα συμπαθώ τον Κώστα.
- ε) ..... (Του είπα) να με πάρει τηλέφωνο μόλις φτάσει, για να μην ανησυχώ.

Άσκηση
4

Κάνε απαλοιφή, βάζοντας «ς» ή «σ'».

- α) Μέσα στο σπίτι είχε ησυχία.
.....
- β) Μέσα από ένα συρτάρι έβγαλε ένα κουτί.
.....

5

Σάρωσε για να δεις πώς γίνεται η σύγκριση στα επίθετα.

6

Σάρωσε για να δεις τον συγκριτικό βαθμό των επιθέτων.

7

Σάρωσε για να δεις τον υπερθετικό βαθμό των επιθέτων.

8

Τοποθέτησε τις λέξεις από το πλαίσιο στη σωστή θέση στον πίνακα, όπως στο παράδειγμα.

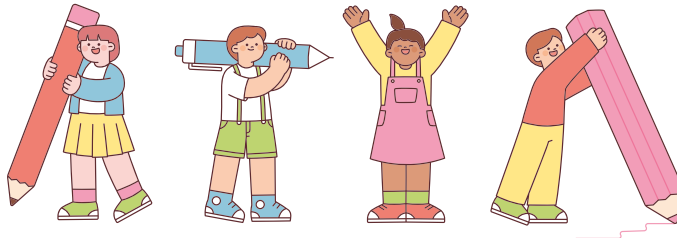
καλύτερος, μικρό, θερμότερος, πολύ γλυκός, νοστιμότατο, το ομορφότερο, το πιο κρύο, φαρδύ, στενότερη, ψηλός, πολύ μεγάλο, σπάνιος, πιο πολύ

Θετικός	Συγκριτικός	Σχετικός υπερθετικός	Απόλυτος υπερθετικός
σπάνιος			
	πιο πολύ		

9

Συμπλήρωσε τις προτάσεις βάζοντας τα επίθετα στον κατάλληλο τύπο.

- α) Η αυλή μας είναι ..... (όμορφη, συγκριτικός βαθμός, περιφραστικός τύπος) από την αυλή του γείτονα.
- β) Ο χαλβάς Φαρσάλων είναι για πολλούς ..... (νόστιμος, συγκριτικός βαθμός, μονολεκτικός τύπος) από τον σουσαμένιο.
- γ) Ο καναπές σου έχει ..... (απαλό, συγκριτικός βαθμός, περιφραστικός τύπος) ύφασμα από τον δικό μου.

Άσκηση
10

Συμπλήρωσε τις προτάσεις βάζοντας τα επίθετα στον κατάλληλο τύπο.

- α) Η αυλή μας την άνοιξη είναι ..... (όμορφη, υπερθετικός βαθμός, περιφραστικός τύπος) από όλες τις αυλές της γειτονιάς.
- β) Κάλεσα για βοήθεια, αλλά ο υπάλληλος στην εξυπηρέτηση πελατών ήταν ..... (αγενής, υπερθετικός βαθμός, μονολεκτικός τύπος).
- γ) Η Αγγελική είναι ..... (γρήγορη, υπερθετικός βαθμός, περιφραστικός τύπος) από όλες τις συναθλήτριές της.

Άσκηση
11

Επίλεξε τη σωστή απάντηση και συμπλήρωσε τα κενά στον υπερθετικό βαθμό.

- α) Αν και ήταν πάντα ένας καλός μαθητής, φέτος θεωρείται ο ..... της τάξης (καλός, μονολεκτικός τύπος).
- β) Οι μετεωρολόγοι είπαν πως φέτος ήταν ..... καλοκαίρι λόγω υψηλών θερμοκρασιών (κακός, περιφραστικός τύπος).

Άσκηση
12

Σάρωσε για να δεις τις εξαιρέσεις στα παραθετικά.

Άσκηση
13

Συμπλήρωσε στα κενά της παρένθεσης σε ποιον βαθμό βρίσκεται το υπογραμμισμένο επίθετο.

- α) Αποφοίτησε με τον ανώτατο βαθμό από το πανεπιστήμιο. Άριστος σε όλα τα μαθήματα!
(....., ...))
- β) Αν και δόθηκε ελάχιστος χρόνος, η Ελένη έφτιαξε έναν απίθανο χάρτινο δράκο.
(....., ...))
- γ) Από μικρός ήταν ο πιο γρήγορος της παρέας στο τρέξιμο.
(....., ...))

ασκηση
14

Στο κείμενο του βιβλίου συνάντησες τη λέξη «**ξεχειλούσε**». Μπορείς να βρεις τα συνθετικά της λέξης;

ασκηση
15

Ακολούθησε το παρακάτω παράδειγμα και φτιάξε σύνθετες λέξεις με τη «**μύτη**» και το «**στόμα**».

πρόθεμα	θέμα	κατάληξη
ξε-	-χειλ-	-ίζω

ασκηση
16

Ένωσε τα ρήματα της αριστερής στήλης με τη σημασία τους στη δεξιά στήλη.

Ξεμουτίζω •	• Λέω, βγάζω από το στόμα μου κάτι απαγορευμένο ή προσβλητικό.
Ξεχειλίζω •	• Κάνω δειλά και προσεκτικά την εμφάνισή μου ή βγαίνω έξω από έναν κλειστό χώρο.
Ξεστομίζω •	• Λέγεται για υγρό που φτάνει ως τα χείλη του δοχείου μέσα στο οποίο βρίσκεται και αρχίζει να χύνεται έξω.

ασκηση
17

Ένωσε τις προτάσεις με το ρήμα «**ξεχειλίζω**» της αριστερής στήλης με τη σημασία τους στη δεξιά στήλη.

Ήταν η σταγόνα που ξεχειλίσσε το ποτήρι. •	• Έντονο συναίσθημα που καταλαμβάνει κάποιον και εκδηλώνεται με ανάλογα έντονο τρόπο.
Ξεχειλίσσε η καρδιά του από αγάπη. •	• Εξαντλήθηκε η υπομονή κάποιου και πρόκειται να ακολουθήσει αντίδραση ή έκρηξη.
Ξεχειλίσσε το ποτάμι. •	• Σφύζει από υγεία.
Ξεχειλίζει από υγεία και νιάτα. •	• Πλημμύρισε.

Β. Η 28η Οκτωβρίου 1940

Σε αυτή την ενότητα θα μάθεις:

- Την κλίση λόγιων επιθέτων σε «-ης, -ης, -ες».
- Τι είναι η ανομοίωση.
- Να αναλύεις και να συνθέτεις το ρήμα «αντιστέκομαι» και τα συνθετικά του.
- Να σχηματίζεις τη συνοπτική προστακτική μη ομαλών ρημάτων ενεργητικής φωνής.

Ενικός αριθμός			
Ον.	ο/η	ακριβής	το ακριβές
Γεν.	του/της	ακριβούς	του ακριβούς
Αιτ.	τον/την	ακριβή	το ακριβές
Κλητ.			

Πληθυντικός αριθμός			
Ον.	οι	ακριβείς	τα ακριβή
Γεν.	των	ακριβών	των ακριβών
Αιτ.	τους/τις	ακριβείς	τα ακριβή
Κλητ.			

Όμοια κλίνονται:

ευγενής	επιεικής
ασθενής	επιμελής
δημοφιλής	διεθνής
συνεχής	ελώδης κ.ά.

© <https://www.katioussa.gr/>

1

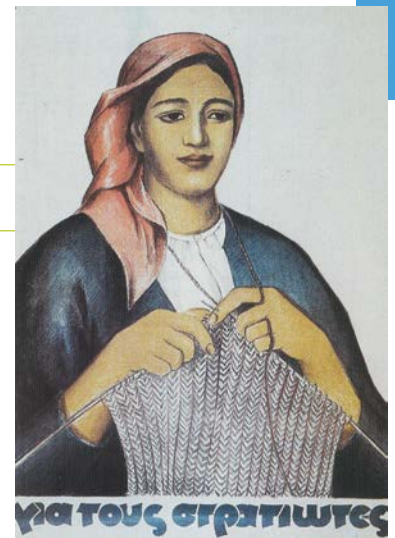
Συμπλήρωσε στις παρακάτω προτάσεις τις καταλήξεις των επιθέτων.

- α) Η γιαγιά μου πάντα έδειχνε επιεικ..... συμπεριφορά στις σκανταλιές μου.
- β) Οι συνοδοί των ασθεν..... θα περιμένουν στο σαλόνι.
- γ) Πήρε μέρος σε πολλούς διεθν..... αγώνες.
- δ) Συμμετείχαμε σε ένα διεθν..... συνέδριο.
- ε) Ήταν ένα από τα πιο δημοφιλ..... συγκροτήματα.
- στ) Έμεινε σε ένα πολυτελ..... ξενοδοχείο.

2

Κύκλωσε τη σωστή απάντηση.

- Παρά τις ..... προσπάθειες, δεν κατάφεραν να τον πείσουν.
α) συνεχές   β) συνεχείς   γ) συνεχής
- Ήταν ένα ..... περιστατικό, ας το ξεχάσουμε.
α) ατυχές   β) ατυχώς   γ) ατυχή
- Υπήρχαν ..... σημάδια κούρασης στο πρόσωπό της.
α) εμφανά   β) εμφανείς   γ) εμφανή
- Δεν του έδειχνε εμπιστοσύνη γιατί ήταν ..... χαρακτήρας.
α) ασταθής   β) ασταθές   γ) ασταθείς
- Μήπως ήταν ..... η συμπεριφορά μου και δεν το κατάλαβα;
α) αγενές   β) αγενείς   γ) αγενής
- Το σχόλιο ήταν ....., νομίζω. Πρέπει να ζητήσεις συγγνώμη.
α) αγενές   β) αγενής   γ) αγενείς
- Η κουρτίνα ήταν φτιαγμένη από λεπτό, ... ύφασμα.
α) διαφανή   β) διαφανές   γ) διαφανής

Για τους στρατιώτες,
Βάσω Κατράκη

© <https://www.katioua.gr/>

Σε μερικές λέξεις παρατηρείται να χάνεται ή να μεταβάλλεται ένα φωνητικό στοιχείο της λέξης όταν υπάρχουν δύο όμοιοι ή παρόμοιοι ήχοι κοντά ο ένας στον άλλον. Για παράδειγμα, η λέξη «φθηνός» έγινε «φτηνός». Το γλωσσικό αυτό φαινόμενο ονομάζεται **ανομοίωση**.

Έλα να τα πάρης
Κώστας Γραμματόπουλος

© <https://www.katiousa.gr/>

3
ασκήση

Φτιάξε φράσεις ξαναγράφοντας τις λέξεις, όπως στο παράδειγμα.

Κτίζω το οίκημα.	→	Χτίζω τον φράχτη
Δένδρο ψηλό.	→	.....
Διδάσκαλος σοφός.	→	.....
Φθάνω εγκαίρως.	→	.....
Γίγνομαι ενοχλητικός.	→	.....
Φθηνός προορισμός.	→	.....
Επτά σοφοί.	→	.....
Καθρέπτης επιδαπέδιος.	→	.....
Σχοινί γερό.	→	.....
Δέχθηκα απειλές.	→	.....
Χθες το βράδυ	→	.....
Ακούστηκε βοή.	→	.....
Πτωχός άνθρωπος.	→	.....
Κλέπτρα κίσα.	→	.....
Οκτώ μαθητές.	→	.....
Δεκαεπτά αθλήτριες.	→	.....

5 άσκηση

Γράψε τα δύο συνθετικά από τα οποία αποτελείται η λέξη «αντιστέκομαι».

..... + ...

4 άσκηση

Στο κείμενο βρήκες τη λέξη «αντιστέκομαι». Γράψε **Σ** δίπλα σε όσες είναι συνώνυμες και **Α** δίπλα από όσες είναι αντώνυμες με τη λέξη «αντιστέκομαι».

αμύνομαι ..... υποκύπτω .....

ενδίδω ..... εναντιώνομαι .....

6 άσκηση

Βρες πέντε λέξεις που έχουν ως α' συνθετικό τη λέξη «αντί».

α) .....

β) .....

γ) .....

δ) .....

ε) .....

7 άσκηση

Γράψε πέντε λέξεις που έχουν ως β' συνθετικό τη λέξη «στάση».

α) .....

β) .....

γ) .....

δ) .....

ε) .....

8 άσκηση

Σάρωσε για να δεις πώς σχηματίζονται σύνθετες λέξεις από το ρήμα «στέκομαι».

9

Γράψε τις παρακάτω προτάσεις στον πληθυντικό αριθμό.

α) Ανέβα στη στέγη και δεξ την πόλη σου από ψηλά.

.....

β) Έλα και πιες λίγο νερό να συνέλθεις.

.....

γ) Μπες στο μπάνιο και πλύνε τα χέρια σου.

.....

δ) Πες την αλήθεια και μη φοβηθείς.

.....

ε) Μείνε να φας μαζί μας.

.....

στ) Βρες, αν μπορείς, την απάντηση.

.....

10

Σάρωσε για να βρεις κι άλλα ρήματα στην προστακτική.

Σε ποιον βαθμό έμαθα:	1	2	3	4	5
• Την κλίση των λόγιων επιθέτων σε «-ης, -ης, -ες».					
• Το φαινόμενο της ανομοίωσης.					
• Να αναλύω και να συνθέτω το ρήμα «αντιστέκομαι» και τα συνθετικά του.					
• Να σχηματίζω τη συνοπτική προστακτική μη ομαλών ρημάτων ενεργητικής φωνής.					

1 = καθόλου   2 = πολύ λίγο   3 = μέτρια   4 = πολύ   5 = πάρα πολύ

Γ. Η 17η Νοεμβρίου 1973

Σε αυτή την ενότητα θα μάθεις:

- Να κλίνεις επίθετα που προέρχονται από μετοχές της αρχαίας ελληνικής.
- Να διακρίνεις τα συνεκτικά και προτασιακά επιρρήματα.
- Να συνθέτεις λέξεις και να εμπλουτίζεις το λεξιλόγιό σου.

1

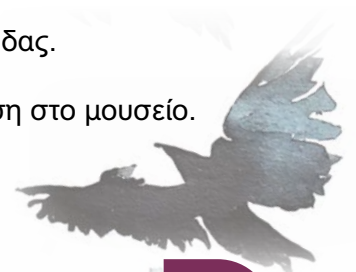
Σάρωσε για να δεις την κλίση των επιθέτων που προέρχονται από μετοχές της αρχαίας ελληνικής.

2

Συμπλήρωσε τα κενά των προτάσεων με τον κατάλληλο τύπο του επιθέτου ο **ενδιαφέρων**, η **ενδιαφέρουσα**, το **ενδιαφέρον**.

- α) Η γνώμη του ..... ατόμου ήταν καθοριστική.
- β) Διάβασα ένα ..... άρθρο στο διαδίκτυο.
- γ) Η δασκάλα μας είπε να επιλέξουμε τις πιο ..... πηγές για το project της ιστορίας.
- δ) ..... ομιλητές έδωσαν σημαντικές προτάσεις για την προστασία του περιβάλλοντος.
- ε) Οι απόψεις των ..... προσωπικοτήτων διαφέρουν.
- στ) ..... όσα ακούσαμε για τον κύκλο ζωής της πεταλούδας.
- ζ) Προσέλκυσε το ..... κοινό με μία ξεχωριστή ξενάγηση στο μουσείο.
- η) ..... φυσικός ο κ. Αντωνίου.
Μας εξήγησε όλα τα φυσικά φαινόμενα!

ασκηση
3

Συμπλήρωσε τα κενά των προτάσεων με τον κατάλληλο τύπο του επιθέτου **ο ευχνώμων/ονας, η ευχνώμων, το ευχνώμον**.

- α) Οι ..... πολίτες τίμησαν τον ευεργέτη τους.
- β) Περάσαμε έναν εκπληκτικό Αύγουστο μαζί σας. Είμαστε ..... για τη φιλοξενία.
- γ) Η στάση της ..... μητέρας ήταν συγκινητική.
- δ) Η ιστορία του ..... ανθρώπου τούς συγκίνησε όλους.
- ε) Οι ..... απόφοιτοι του δημοτικού χάρισαν τα βιβλία τους στη σχολική βιβλιοθήκη.
- στ) Συνάντησα παιδιά ..... και χαρούμενα.
- ζ) Συνάντησα γυναίκες ..... για την προσφορά της κοινότητας.

ασκηση
4

Συμπλήρωσε τα κενά γράφοντας τον σωστό τύπο του επιθέτου **«πρωτεύουσα»**.

- α) Η ..... της Ελλάδας είναι η Αθήνα.
- β) Τα αξιοθέατα της ..... είναι πολλά.
- γ) Πολύς κόσμος εγκατέλειψε την ..... για να κάνει διακοπές στα νησιά.
- δ) Τα μουσεία των ..... προσελκύουν τους τουρίστες.
- ε) Η κεντρική διοίκηση συνήθως εδρεύει στις ..... των κρατών.

Κάποιες φορές, τα επιρρήματα προσδιορίζουν ολόκληρη την πρόταση.

Π.χ. **Ευτυχώς**, προλάβαμε το τρένο.

Ειλικρινά, με συγκινήσατε!

Τα επιρρήματα που προσδιορίζουν μια πρόταση λέγονται **προτασιακά επιρρήματα**.

Τέτοια είναι τα: **απλώς, βέβαια, ίσως, πραγματικά, σίγουρα, τελικά, φυσικά κ.ά.**

5
 άσκηση

Συμπλήρωσε τις προτάσεις με το κατάλληλο επίρρημα από το πλαίσιο.

Ίσως, Πραγματικά, Φυσικά, Σίγουρα

- α) ..... θα έρθω στο πάρτι σου, δεν το χάνω με τίποτα!
- β) ....., δεν έχω λόγια να σ' ευχαριστήσω.
- γ) ..... να μην κατάλαβα καλά τι μου είπε.
- δ) «..... σ' αγαπώ, μικρό μου», είπε η μαμά.

Άλλες φορές, τα συνεκτικά επιρρήματα συνδέουν φράσεις και παραγράφους.
 Τέτοια είναι τα: *επίσης, επομένως, κυρίως, συγκεκριμένα, λόγου χάρη* κ.ά.

6
 άσκηση

Συμπλήρωσε τις προτάσεις με το κατάλληλο επίρρημα από το πλαίσιο.

επίσης, λόγου χάρη, κυρίως

- α) Μπορείτε να φέρετε υγιεινά κεράσματα, ... φρούτα και πίτες.
- β) ....., θα προτείνουμε κι άλλες δράσεις για τα παιδιά.
- γ) ..... θα επισημάνουμε τα οφέλη της σωστής διατροφής.

7
 άσκηση

Στο κείμενο του βιβλίου συνάντησες τη λέξη «**αδιαχώρητο**». Χώρισε τις παρακάτω λέξεις, όπως στο παράδειγμα.

αδιαχώρητο

αδιανόητο

αδιαβάθμητο

αδιαφιλονίκητο

στερητικό α-	πρόθεση	θέμα	κατάληξη
α	δια	χώρ	ητο

8

Ένωσε τα ρήματα της αριστερής στήλης με τις σημασίες τους στη δεξιά στήλη.

Διαχωρίζω •	• Περνώ μέσα από κάτι και από τη μια πλευρά του φτάνω στην άλλη.
Διαπερνώ •	• Χωρίζω κάτι από κάτι άλλο, του δίνω μια ξεχωριστή υπόσταση.
Διαβαθμίζω •	• Κατατάσσω κάτι σε μια σειρά, σε μια κλίμακα, σύμφωνα με κάποια κριτήρια, καθορίζω βαθμό.
Διαφιλονικώ •	• Διεκδικώ ή διαμφισβητώ κάτι.

9

Σάρωσε για να δεις το ρήμα «διαχωρίζω».

10

Γράψε τα αντώνυμα επίθετα των ρημάτων, όπως στο παράδειγμα. Χρησιμοποίησε το στερητικό **-α** για τον σχηματισμό τους.

διαβαθμίζω: αδιαβάθμητο	διακρίνω: .....
διασχίζω:	διαμορφώνω: .....
διαγράφω:	διαθέτω: .....

11

Στο κείμενο συνάντησες τη λέξη «**πνιγμονή**». Από ποιο ρήμα παράγεται;

12

Γράψε προτάσεις χρησιμοποιώντας τις λέξεις του κειμένου «Οι μέρες που **δακρύζουν**» «**αδιαχώρητο**» και «**πνιγμονή**».

13 Ένωσε τις εκφράσεις της αριστερής στήλης με τη σημασία τους στη δεξιά στήλη.

Πνίγεται σε μια κουταλιά νερό. •	• Όταν κάποιος έχει πάρα πολλή δουλειά.
Ο πνιγμένος από τα μαλλιά πιάνεται. •	• Όταν προσπαθεί κάποιος να ξεφύγει από μια απελπιστική κατάσταση, ακόμη και με αναποτελεσματικό τρόπο.
Πνίγεται στη δουλειά. •	• Όταν κάποιος απελπίζεται με το παραμικρό πρόβλημα.
Κατέπνιξε την επανάσταση. •	• Που εμποδίζει, που δυσκολεύει την αναπνοή.
Η ατμόσφαιρα έγινε πνιγηρή. •	• Κατέστειλε βίαια την επανάσταση.

14 Συμπλήρωσε τις παράγωγες λέξεις στα κενά των προτάσεων

- α) Η ..... μου (σκέφτομαι) με βοηθά να λύνω προβλήματα.
 β) Γέμισε το σπίτι με ..... (γελώ) και χαρές.
 γ) Κάνω ..... (ονειρεύομαι) για τη νέα χρονιά.

Σε ποιον βαθμό έμαθα:	1	2	3	4	5
• Να κλίνω επίθετα που προέρχονται από μετοχές της αρχαίας ελληνικής.					
• Να διακρίνω τα συνεκτικά και προτασιακά επιρρήματα.					
• Να συνθέτω λέξεις και να εμπλουτίζω το λεξιλόγιό μου.					

1 = καθόλου   2 = πολύ λίγο   3 = μέτρια   4 = πολύ   5 = πάρα πολύ

© <https://x.com/LouvisAris/>

Ένα περιστέρι,
 Τάσος
 (Αναστάσιος Αλεβίζος),
 1958

εξάσκηση
5

Συμπλήρωσε τα κενά βάζοντας το επίθετο της παρένθεσης στον σωστό τύπο..

- α) Διαβάσαμε πολλές, ... (ενδιαφέρουσα) πληροφορίες.
- β) Μας σύστησε τον ..... (μέλλον) σύζυγό της.
- γ) Είμαστε ..... (ευχνώμων) για τη βοήθειά σου.
- δ) Μου αρέσει να συζητώ για τόσο ..... (ενδιαφέρον) θέματα.
- ε) Ο ..... (πρωτεύων) στόχος της ομάδας είναι η άριστη φυσική κατάσταση των αθλητριών.

εξάσκηση
6

Υπογράμμισε τα αντώνυμα της λέξης «αντιμιλώ».

συμφωνώ, διαφωνώ, αποδέχομαι, αντιλέγω

7

Συμπλήρωσε τα κενά των λέξεων στις παρακάτω προτάσεις.

- α) Η ατμόσφαιρα ήταν αποπν...κτική από τους καπνούς.
 β) Πν...γηκε στα χρέη.
 γ) Στο κατάστρωμα του πλοίου είχε γίνει το αδ...αχώρ...το.
 δ) Αυτό που συνέβη είναι αδ...ανό...το.

8

Συμπλήρωσε τα κενά βάζοντας το ρήμα της παρένθεσης στη συνοπτική προστακτική, όπως στο παράδειγμα.

Φάε εσύ πρώτος για να δεις αν είναι καλό, και μετά φάτε όλοι μαζί. (τρώω)

- α) ..... λίγο νερό να δροσιστείς και μετά ..... όλοι μαζί στην υγιά μας! (πίνω)
 β) ..... αυτό το έργο που σου έδειξα και μετά ..... το κι εσείς για να μου πείτε τη γνώμη σας. (βλέπω)
 γ) ..... μου εσύ πρώτος τι σκέφτεσαι και μετά ..... μου κι εσείς τη γνώμη σας. (λέω)
 δ) ..... γρήγορα εδώ να σου δείξω κάτι και μετά ..... όλοι μαζί στον κήπο για το πάρτι. (έρχομαι)
 ε) ..... έξω να πάρεις λίγο αέρα και όταν τελειώσεις, ... όλοι μαζί για μια βόλτα. (βγαίνω)
 στ) ..... το κλειδί που έπεσε κάτω και όταν έρθουν όλοι, ... μαζί τη λύση στο πρόβλημα. (βρίσκω)

Α. Νότια Ευρώπη

Σε αυτή την ενότητα θα μάθεις:

- Πώς κλίνονται τα επίθετα σε «-ύς, -εία, -ύ» και «-ύς, -ια, -ύ».
- Πώς σχηματίζονται οι δευτερεύουσες τελικές προτάσεις και ποιος είναι ο ρόλος τους.

1
εξάσκηση

Σάρωσε για να δεις πώς κλίνονται τα επίθετα σε «-ύς, -ία, -ύ» και «-ύς, -εία, -ύ».

2
εξάσκηση

Υπογράμμισε τα επίθετα στις παρακάτω προτάσεις.

- Πόσο ξεκούραστο είναι το ταξίδι σε έναν φαρδύ δρόμο!
  - Οι δύτες αρχαιολόγοι αναζητούν τα μυστικά της βαθιάς θάλασσας.
  - Είναι ελαφρύ το δέμα. Δεν θα στοιχίσουν ακριβά τα μεταφορικά του.
  - Ασυνήθιστοι οι κάτοικοι της Μεσογείου σε βαριούς χειμώνες.
  - Από το παράθυρο ανέμιζαν οι μακριές κουρτίνες.
- στ) Θα μετρήσουμε το μήκος των φαρδιών μονοπατιών του δάσους.
- Η δασκάλα ζήτησε να σχεδιάσουμε μια αμβλεία γωνία.
  - Η δασκάλα της Μουσικής απουσίαζε για ένα βραχύ διάστημα.
  - Το δελτίο καιρού ανέφερε ότι δριμύ ψύχος θα πλήξει την περιοχή μας.
  - Ο πρωθυπουργός εξήγγειλε ότι τα μέτρα θα έχουν ευρεία απήχηση.
- Μεταφέρθηκε με οξείς πόνους στο νοσοκομείο.
  - Όλοι τού ευχήθηκαν ταχεία ανάρρωση.

Άσκηση
3

Γράψε το επίθετο που χαρακτηρίζει αυτόν, αυτή, αυτό που έχει:

- μεγάλο πλάτος: .....
- μεγάλο βάθος: .....
- μεγάλο βάρος: .....
- μικρό βάρος: .....

Άσκηση
4

Συμπλήρωσε τα κενά στο κείμενο βάζοντας τα επίθετα στον κατάλληλο τύπο.

Φέτος το καλοκαίρι ξεκινήσαμε ένα όμορφο ταξίδι με το πλοίο. Τα κύματα της .....
 (βαθύς, -ιά, -ύ) θάλασσας χτυπούσαν ρυθμικά στα πλευρά του караβιού, κι εμείς χαζεύαμε τις
 όχθες του ..... (πλατύς, -ιά, -ύ) ποταμού που απλώνονταν στο βάθος. Στο
 λιμάνι δυσκολευτήκαμε να κουβαλήσουμε τις ..... (βαρύς, -ιά, -ύ) βαλίτσες,
 γιατί ήταν μεγάλες και γεμάτες ρούχα. Ένας ..... (ευθύς, -εία, -ύ) δρόμος
 για το ξενοδοχείο μάς βοήθησε να μη χαθούμε. Ξαφνικά ακούστηκε ο .....
 (οξύς, -εία, -ύ) ήχος της σειρήνας, που αντιλαλούσε δυνατά. Την επόμενη μέρα ανεβήκαμε στα
 μονοπάτια του ..... (πλατύς, -ιά, -ύ) βουνού. Η θέα από ψηλά μάς αντάμειψε
 και βγάλαμε πολλές φωτογραφίες. Τα παιδιά ζωγράφισαν το τοπίο με .....
 (ευθύς, -εία, -ύ) και τεθλασμένες γραμμές. Πήραν μαζί τους πραγματικές και σουρεαλιστικές
 εικόνες. Το ταξίδι αυτό ήταν κουραστικό αλλά αξέχαστο!

Το «να» και το «για να» εισάγουν δευτερεύουσες τελικές προτάσεις.

Παραδείγματα: Τρέχω **να** προλάβω το λεωφορείο.

Ήρθα **για να** παίξουμε μπάλα στον κήπο.

5

Απάντησε στις ερωτήσεις.

- α) Για ποιον λόγο τρέχει ο άνθρωπος; .....
- β) Για ποιον λόγο ήρθε το παιδί; .....

6

Σάρωσε για να μάθεις περισσότερα για τις τελικές προτάσεις.

7

Ένωσε αυτά που ταιριάζουν για να φτιάξεις προτάσεις.

Αγόρασα καινούργιο υπολογιστή •	• για να αποφύγει το εμπόδιο.
Έσκυψε •	• για να έχει μεγαλύτερη ταχύτητα.
Έπρεπε να ήσουν εδώ •	• για να μιλήσουν.
Η δασκάλα κάλεσε τους γονείς μου •	• να το έβλεπες.

8

Συνέχισε τις προτάσεις χρησιμοποιώντας «**να**» και «**για να**», ώστε να δηλώνουν σκοπό.

- α) Έτρεχαν γρήγορα .....
- β) Ήρθαμε αμέσως .....
- γ) Πήγε στο δωμάτιό του .....

Βαλέτα, Μάλτα.

© www.shutterstock.com

Άσκηση
9

Διάβασε το κείμενο «Ο μύθος της Ευρώπης» και βρες πώς λέγεται:

- ο χτύπος της καρδιάς: .....
- αυτές που έχουν την ίδια ηλικία: .....
- το λιβάδι που είναι ανθισμένο: .....
- αυτό που βρίσκεται κοντά στη θάλασσα: .....
- αυτός που έρχεται από τον ουρανό: .....
- η άκρη της θάλασσας: .....

Άσκηση
10

Σάρωσε και συμπλήρωσε τα κενά με την κατάλληλη λέξη.

Άσκηση
11

Ένωσε τις προτάσεις της αριστερής στήλης με τις σημασίες τους στη δεξιά στήλη.

Ο άνθρωπος κατάφερε να δαμάσει • τον άνεμο. Ο Αλέξανδρος κατάφερε να δαμάσει • τον Βουκεφάλα. Πώς μπορεί κανείς σήμερα να δα- • μάσει το πλήθος των επιστημονικών γνώσεων; Κατάφερε να δαμάσει τον θυμό του. •	• Καταφέρνω να κάνω κάτι κτήμα μου, να το θέσω υπό τον έλεγχό μου. • Καταφέρνω να υποτάξω τα στοιχεία της φύσης. • Καταφέρνω να υποτάξω ένστικτα ή ισχυρά συναισθήματα. • Υποβάλλω ένα άγριο ζώο σε ειδική εκπαίδευση, έτσι ώστε να μάθει να υπακούει στις εντολές μου.

Άσκηση
12

Σάρωσε για να δεις την οικογένεια της λέξης «δαμάζω».

Άσκηση
13

Σάρωσε και συμπλήρωσε τα κενά με τη σωστή λέξη.

14

Συμπλήρωσε στις λέξεις τα γράμματα που λείπουν.

σ.....μφ.....να	μεταμ.....ρφ.....νω
Ε.....ρ.....πη	αντ.....κρ.....ζω
ολάνθ.....στο	μ.....θολ.....γία
θε.....κός, -ή, -ό	Φ.....νικας

15

Σάρωσε και αναζήτησε τις λέξεις στο λεξικό σου.

16

Επίλεξε τέσσερις από τις παραπάνω λέξεις και δημιούργησε προτάσεις.

.....

.....

.....

.....

Σε ποιον βαθμό έμαθα:	1	2	3	4	5
• Να κλίνω τα επίθετα σε «-ύς, -εία, -ύ» και «-ύς, -ια, -ύ».					
• Να σχηματίζω και να αναγνωρίζω τις τελικές προτάσεις.					

1 = καθόλου   2 = πολύ λίγο   3 = μέτρια   4 = πολύ   5 = πάρα πολύ

▶▶▶ Β. Δυτική Ευρώπη

Σε αυτή την ενότητα θα μάθεις:

- (Θα θυμηθείς) Τις οριστικές και τις αόριστες αντωνυμίες.
- Να διακρίνεις την ερωτηματική αντωνυμία «ποιο» και «ποια» από τα ποσοτικά επιρρήματα «πιο» και «πια».
- Να βρίσκεις αντώνυμα και παράγωγα λέξεων.

1 άσκηση

Σάρωσε για να θυμηθείς τις οριστικές αντωνυμίες.

2 άσκηση

Υπογράμμισε στις παρακάτω προτάσεις τις οριστικές αντωνυμίες.

- Μίλησε με τον ίδιο τον διευθυντή της επιχείρησης.
- Μας άφησε μόνους για λίγη ώρα.
- Η Άννα ζει μόνη της στο χωριό.
- Είναι ίδιος και απαράλλακτος ο παππούς του.
- Συνάντησα την ίδια την πρόεδρο του συλλόγου.
- Θέλω το ίδιο που θέλεις κι εσύ.
- Αγωνίζεται μόνος του για να ζησει την οικογένειά του.

3 άσκηση

Συμπλήρωσε τα κενά στις παρακάτω προτάσεις με τις κατάλληλες οριστικές αντωνυμίες.

- Κάθε πρωί ετοιμάζω ..... το πρωινό μου για το σχολείο.
- Με πήρε τηλέφωνο ..... ο καθηγητής για να με ενημερώσει.
- Εγώ η ..... φταίω για ό,τι μου συμβαίνει.
- Μαρία, Ελένη, μπορείτε να ζωγραφίσετε ..... ή χρειάζεστε βοήθεια;

4
 άσκηση

Σάρωσε για να θυμηθείς τις αόριστες αντωνυμίες.

5
 άσκηση

Υπογράμμισε στις παρακάτω προτάσεις τις αόριστες αντωνυμίες.

- α) Είναι κανείς στην πόρτα; Κάτι ακούω.
  - β) Κάποια παραμύθια ξεκινούν με τη φράση «Μια φορά κι έναν καιρό».
  - γ) Πέρασε κάμποσος καιρός που δεν σε έχω συναντήσει.
  - δ) Κάποιοι άνθρωποι αγαπούν το καλοκαίρι και μερικοί άλλοι τον χειμώνα.
  - ε) Καθένας και καθεμία από εμάς πρέπει να αναλάβει τις ευθύνες του.
- στ) Δεν με νοιάζει τι πιστεύει ο τάδε και ο δείνα.
- ζ) Άλλος θέλει να παίξει, άλλος να διαβάσει, κανένας όμως δεν θέλει να φύγει.

6
 άσκηση

Συμπλήρωσε τα κενά στις παρακάτω προτάσεις με τις κατάλληλες αόριστες αντωνυμίες.

- α) Μου είπε να της τηλεφωνήσω γιατί έχει ..... να μου πει.
- β) Δεν έχω ..... πρόβλημα, ας έρθει και ο Δημήτρης μαζί μας.
- γ) ..... είπα εγώ κι ..... κατάλαβες.
- δ) Δεν γνωρίζω απολύτως ..... για την εξέλιξη της υπόθεσής σας.

7 άσκηση

Υπογράμμισε με πράσινο τις οριστικές και με κόκκινο τις αόριστες αντωνυμίες.

- α) Έχουμε τον ίδιο κώδικα επικοινωνίας, γι' αυτό καταλαβαίνουμε ο ένας τον άλλον.
- β) Η Άννα είναι ίδια η γιαγιά της, της μοιάζει πολύ.
- γ) Θα ήθελα να μας αφήσετε για λίγο μόνες μας.
- δ) Κάποιοι άνθρωποι δεν έχουν ταξιδέψει ποτέ στο εξωτερικό.
- ε) Ήρθαν μόνοι τους στο σπίτι, κανείς δεν τους κάλεσε.
- στ) Έχω να σε δω κάμποσο καιρό, αλλά δεν έχεις αλλάξει καθόλου. Έχεις το ίδιο χαμόγελο, όπως πάντα.

8 άσκηση

Σάρωσε και επίλεξε «ΠΟΙΟ» ή «ΠΙΟ».

9 άσκηση

Σάρωσε και επίλεξε «ΠΟΙΑ» ή «ΠΙΑ».

10 άσκηση

Συμπλήρωσε τα κενά στις παρακάτω προτάσεις με την ερωτηματική αντωνυμία «ΠΟΙΟΣ» και «ΠΟΙΑ» ή με τα επιρρήματα «ΠΙΟ» και «ΠΙΑ».

- α) Ο Ορφέας είναι ..... ψηλός από τον Άλκη.
- β) «..... είναι σήμερα πρώτος στη σειρά;» ρώτησε η δασκάλα τα αγόρια.
- γ) Δεν αντέχω ..... αυτή τη ζέστη! Επιτέλους, ας δροσίσει ο καιρός.
- δ) Δεν ήξερα ..... είναι η καλύτερή σου φίλη.
- ε) ..... είπε ότι το ..... ψηλό βουνό της Ελλάδας δεν είναι ο Όλυμπος;
- στ) Όταν θα περάσει ο καιρός δεν θα θυμάσαι ..... αν και ..... ή ..... σε στενοχώρησε. Θα θυμάσαι ..... πολύ τις ευχάριστες στιγμές.
- ζ) ..... άθλημα αγαπάς ..... πολύ;
- η) ..... παιδιά δεν θα ήθελες να συναντάς ..... και τόσο συχνά;

11

Σάρωσε για να δεις την οικογένεια της λέξης «στείρος».

12

Συμπλήρωσε τα κενά με λέξεις που ανήκουν στην οικογένεια της λέξης «στείρος».

- α) Το μουλάρι είναι ένα ..... ζώο.
- β) Πολλοί δήμοι χρησιμοποιούν ..... μεθόδους για την αντιμετώπιση των αδέσποτων ζώων.
- γ) Η ..... αντιμετωπίζεται με τρόπους υποβοηθούμενης αναπαραγωγής.
- δ) Για τη ..... του ζώου συντροφιάς σου πρέπει να ενημερωθείς από κτηνίατρο.
- ε) Ο σκύλος του Κώστα είναι .....
- στ) Το ..... χιούμορ της Ζωής μάς κάνει πάντα να περνάμε καλά μαζί της.

13

Γράψε τα αντώνυμα των παρακάτω λέξεων. Στη συνέχεια για κάθε λέξη γράψε ένα ουσιαστικό που να ανήκει στην ίδια οικογένεια λέξεων με την αρχική λέξη.

Λέξη	Αντώνυμο	Παράγωγο ουσιαστικό
σύγχρονος	ασύγχρονος	συγχρονισμός
απομακρύνω		
ενισχύω		
συνδέω		
επικίνδυνος		

14

Σάρωσε και συμπλήρωσε τα κενά με την κατάλληλη λέξη.

Άσκηση
15

Βρες τα λάθη στις λέξεις και γράψε τες δίπλα σωστά.

☒	☒
εξώριξυ	→ .....
σύραγκα	→ .....
σύχρονος, -η, -ο	→ .....
τειχώματα	→ .....
δοιάνιξη	→ .....
αποσειναρμολόγω	→ .....
στήρα	→ .....

☒	☒
χρηάζοντε	→ .....
γαινεοδορο	→ .....
χρονοδιάγραμμα	→ .....
κοριφέος, -α, -ο	→ .....
διάρκια	→ .....
ηψηλός, -ή, -ό	→ .....
σιδιροδρομικός, -ή, -ό	→ .....

Σε ποιον βαθμό έμαθα:	1	2	3	4	5
• Να αναγνωρίζω και να χρησιμοποιώ τις οριστικές και αόριστες αντωνυμίες.					
• Να διακρίνω την ερωτηματική αντωνυμία «ποιο» και «ποια» από τα ποσοτικά επιρρήματα «πιο» και «πια».					
• Να βρίσκω αντώνυμα και παράγωγα λέξεων.					

1 = καθόλου   2 = πολύ λίγο   3 = μέτρια   4 = πολύ   5 = πάρα πολύ

Κατάνια, Σικελία, Ιταλία.

© www.shutterstock.com

Γ. Βόρεια Ευρώπη

Σε αυτή την ενότητα θα μάθεις:

- Τις αναφορικές αντωνυμίες.
- Πώς σχηματίζονται οι δευτερεύουσες αναφορικές προτάσεις και ποιος είναι ο ρόλος τους.
- Να ξεχωρίζεις το αναφορικό «που» από το ερωτηματικό «πού».

1

Σάρωσε για να θυμηθείς τις αναφορικές αντωνυμίες.

2

Υπογράμμισε στις παρακάτω προτάσεις τις αναφορικές αντωνυμίες.

- α) Ο δάσκαλος που έχουμε φέτος έχει χιούμορ.
- β) Η κοπέλα η οποία με εξυτηρέτησε ήταν πολύ ευγενική.
- γ) Δώσε μου το βιβλίο που σου δάνεισα προχθές.
- δ) Να έχεις στη ζωή σου ό,τι επιθυμείς.
- ε) Να διαβάζεις καθημερινά όση ώρα χρειάζεται.
- στ) Να τρως τόσο, όσο χρειάζεται ο οργανισμός σου.
- ζ) Τηλεφώνησέ μου οποιαδήποτε στιγμή θελήσεις.

3

Υπογράμμισε στις προτάσεις τη λέξη στην οποία αναφέρεται η αναφορική αντωνυμία «**ΤΟΥ**».

- α) Έφερα μαζί μου την κασετίνα που μου χάρισε η Κλέλια.
- β) Ο κήπος μας είναι γεμάτος με φύλλα που έπεσαν από τα δέντρα.
- γ) Με παρακάλεσε να του δώσω τα χαρτιά που ήταν πάνω στο γραφείο.
- δ) Τα κορίτσια που κάλεσα στο πάρτι μου είναι οι πιο αγαπημένες φίλες μου.

4

Συμπλήρωσε τα κενά με τις κατάλληλες αναφορικές αντωνυμίες.

- α) Το αγόρι ..... έπεσε από το ποδήλατο ευτυχώς δεν τραυματίστηκε.
- β) Μπορείς να αγοράσεις ..... ρούχα σου αρέσουν.
- γ) Έχω ..... εμπειρίες έχεις κι εσύ.
- δ) Μου πήρε ..... είχα και δεν είχα.

5

Βάλε τόνο στο «**ΠΟΥ**» όπου χρειάζεται.

- α) Ήρθε στο σχολείο την ώρα που φεύγαμε και δεν μας πρόλαβε.
- β) Ήθελα να ήξερα που είσαι όταν σε χρειάζομαι.
- γ) Που και που πηγαίνουμε στο χωριό του παππού μου.
- δ) Δεν ξέρω από που συμπέρανε ότι δεν της έλεγα την αλήθεια.
- ε) Η αστυνομία δεν ανέφερε που έγινε το ατύχημα.
- στ) Ο κηπουρός κλάδεψε τις ροδιές που είχαν ξεραθεί.
- ζ) Οι υπάλληλοι που απολύθηκαν άδικα έκαναν ειρηνική διαμαρτυρία.
- η) Τον ρώτησα που θα πάνε το βράδυ.

«Η Μικρή Γοργόνα»,
Έντβαρντ Έρικσεν
Κοπεγχάγη.

© www.shutterstock.com

6

Συμπλήρωσε τα κενά με «**ό,τι**» ή «**ότι**».

- α) Δεν κατάλαβα ..... σε πλήγωσα με τη συμπεριφορά μου.
- β) ..... και να πω θα είναι λίγο, έχω μείνει άφωνη!
- γ) Νομίζεις ..... μόνο εσύ θέλεις να μαθαίνεις ..... γίνεται στη γειτονιά;
- δ) Οι μαθητές κάνουν ..... καλύτερο μπορούν για να γράψουν καλά στις εξετάσεις τους.
- ε) Μερικές φορές κάνω ..... μου κατέβει στο κεφάλι χωρίς να σκεφτώ ..... η συμπεριφορά μου θα έχει επιπτώσεις.

Τα παιδιά παίζουν με τα παιχνίδια **που** τους χάρισε η γιαγιά και ο παππούς. Η μπασκέτα, **η οποία** είναι και για τους δύο, κρεμάστηκε το ίδιο απόγευμα στον τοίχο.

7

Σάρωσε για να μάθεις περισσότερα για τις αναφορικές προτάσεις.

8

Ένωσε αυτά που ταιριάζουν για να φτιάξεις προτάσεις.

Αυτό το βιβλίο •	• όσο χρειαστεί.
Πηγαίνω στο σχολείο μαζί με τον Νίκο •	• οπουδήποτε και αν πας.
Θα ψάξω να σε βρω •	• που σου πρότεινε δεν ήταν τόσο καλό τελικά.
Φέτος το καλοκαίρι θα δουλέψουμε •	• ο οποίος είναι φίλος μου.

9

Συνέχισε τις προτάσεις χρησιμοποιώντας τις αναφορικές αντωνυμίες «**ο οποίος, η οποία, το οποίο**», «**που**», «**όσος**», «**ό,τι**» ή τα αναφορικά επιρρήματα «**οπουδήποτε, οποτεδήποτε**».

- α) Θα κάνω .....
- β) Η κυρία Ευτέρπη .....
- γ) Το γειτονικό κατάστημα .....

Άσκηση
10

Σάρωσε για να δεις την οικογένεια της λέξης «πλήττω».

Άσκηση
11

Ένωσε κάθε πρόταση της αριστερής στήλης με τη σημασία της στη δεξιά στήλη.

• Η τηλεόραση με πλήττει.	• Τραυματίζω κάποιον/κάποια.
• Η οικονομία της χώρας πλήττεται από την άνοδο της τιμής του πετρελαίου.	• Προξενώ ζημιά.
• Επλήγη στο στήθος από ξίφος.	• Βιώνω αίσθημα ανίας.
• Η απώλεια του συζύγου της την έπληξε.	• Προκαλώ ψυχικό τραύμα.
• Όταν κάθομαι σπίτι πλήττω.	• Κάνω κάποιον να βαριέται.

Άσκηση
12

Βρες στο κρυπτόλεξο τις κρυμμένες λέξεις και σχημάτισε φράσεις.

Σ	Φ	Ο	Δ	Π	Κ	Α	Τ	Α	Ρ	Φ	Ω
Η	Π	Α	Ρ	Α	Κ	Τ	Ι	Ε	Σ	Ρ	Ζ
Ρ	Υ	Π	Ε	Ρ	Χ	Ε	Ι	Λ	Ι	Σ	Η
Δ	Κ	Α	Τ	Α	Ρ	Ρ	Ε	Υ	Σ	Η	Μ
Ο	Π	Ο	Δ	Λ	Δ	Ι	Α	Δ	Ρ	Ο	Θ
Φ	Ο	Α	Κ	Υ	Ρ	Ω	Σ	Η	Ν	Ε	Α
Σ	Δ	Α	Κ	Σ	Ρ	Ο	Σ	Ο	Α	Ι	Τ
Σ	Π	Ο	Δ	Η	Λ	Α	Τ	Ι	Κ	Η	Σ

..... περιοχές	..... φράγματος
..... βροχόπτωση	..... διαδρομή
..... ποταμού	..... νερού
..... συγκοινωνιών	..... δρομολογίων

Άσκηση
13

Σάρωσε και συμπλήρωσε τα κενά με την κατάλληλη λέξη.

14

Συμπλήρωσε στις παρακάτω λέξεις τα γράμματα που λείπουν.

σιδ.....ρομετ.....εσμα	συγκ.....νωνίες	απίστ.....τος, -η, -ο
βορ.....ότερος, -η, -ο	κατ.....ακτ.....δης, -ης, -ες	μεγαλ.....δης, -ης, -ες
αλι.....τικός, -ή, -ό	πλη.....ρες	πρ.....θώ
χάλ.....βας	υπερχ.....λίζουν	υγ.....νός, -ή, -ό
.....δροηλεκτρικός, -ή, -ό	αντιμέτ.....πος, -η, -ο	κατ.....λισθ.....σεις
χρ.....σιμοπ.....ώ	παραλ.....ω	ε.....εν.....σεις

Σε ποιον βαθμό έμαθα:	1	2	3	4	5
• Να αναγνωρίζω και να χρησιμοποιώ τις αναφορικές αντωνυμίες.					
• Πώς σχηματίζονται οι δευτερεύουσες αναφορικές προτάσεις και ποιος είναι ο ρόλος τους.					
• Να ξεχωρίζω το αναφορικό «που» από το ερωτηματικό «πού».					

1 = καθόλου   2 = πολύ λίγο   3 = μέτρια   4 = πολύ   5 = πάρα πολύ

Δ. Επαναληπτική ενότητα

1

Συμπλήρωσε τα κενά στις παρακάτω προτάσεις βάζοντας το σωστό επίθετο από το πλαίσιο στον κατάλληλο τύπο.

βαθύς, -ιά, -ύ, θρασύς, -εία, -ύ, παχύς, -ιά, -ύ, αφύς, -ιά, -ύ, οξύς -εία, -ύ,
βαρύς, -ιά, -ύ, δριμύς, -εία, -ύ, μακρύς, -ιά, -ύ

- α) Ο κατηγορούμενος δέχτηκε ..... επίθεση από το θύμα.
- β) Οι ..... άνθρωποι δεν γίνονται εύκολα συμπαθείς στους άλλους.
- γ) Έπεσε το καπάκι του ..... σωλήνα.
- δ) Ο ..... χαρακτήρας του τον κάνει να είναι οξύθυμος και να τσακώνεται συχνά με τους φίλους του.
- ε) Παρακολουθήσαμε μία ..... αντιπαράθεση μεταξύ των βουλευτών των αντίπαλων κομμάτων.
- στ) Η Γερμανία είναι γνωστή για τη ..... βιομηχανία της.
- ζ) Κολυπήσαμε στο ..... ποτάμι και περάσαμε στην αντικρινή όχθη.
- η) Προτιμώ τις ξεκάθαρες κουβέντες και όχι τα ..... λόγια.

2

Κύκλωσε τις αντωνυμίες και γράψε πάνω από την καθεμιά αν είναι οριστική **Ο**, αόριστη **ΑΟ** ή αναφορική **ΑΝ**.

- α) Άκουσα αυτά που μου είπες, αλλά δεν θέλω να μείνω μόνη μου στο σπίτι.
- β) Θα προτιμούσα να περάσω ο ίδιος να παραλάβω το δέμα μου.
- γ) Η Ρένα έλυσε μόνη της την άσκηση, η οποία τη δυσκόλεψε πολύ.
- δ) Θα μιλήσω στην ίδια μόλις τη δω, όση ώρα και αν χρειαστεί να περιμένω.
- ε) Αν θελήσεις κάτι, πάρε με τηλέφωνο. Θα το σηκώσω η ίδια.
- στ) Δεν ήθελε κανείς να αποχωρήσει, έτσι έφυγα μόνος μου.

3

Υπογράμμισε τις δευτερεύουσες προτάσεις και γράψε ποιες είναι τελικές και ποιες αναφορικές.

- α) Η Σοφία πήγε στο σχολείο για να μην πάρει απουσία. (.....)
- β) Η δασκάλα που ήταν κοντά μάζεψε τα παιδιά για να τους μιλήσει. (.....),
(.....)
- γ) Για να γράψεις καλά στις εξετάσεις, πρέπει να μελετήσεις σκληρά. (.....)
- δ) Ήρθαμε να σας δούμε αλλά λείπατε. (.....)
- ε) Διάβασε Ιστορία μαζί με τον παππού μου, που είναι καθηγητής. (.....)
- στ) Θα συμφωνήσω με αυτά που λες. (.....)
- ζ) Άνοιξα τα παράθυρα που ήταν κλειστά για να μπει καθαρός αέρας. (.....)
(.....)
- η) Τα τρόφιμα που αγοράσαμε ήταν όλα βιολογικά. (.....)
- θ) Διάβασε τις οδηγίες που είναι στο κουτί για να καταλάβεις. (.....)
- ι) Ήρθε η ώρα να φύγουμε. (.....)

4

Σάρωσε για να δεις την οικογένεια της λέξης «ταξίδι».

5

Επίλεξε τη σωστή απάντηση.

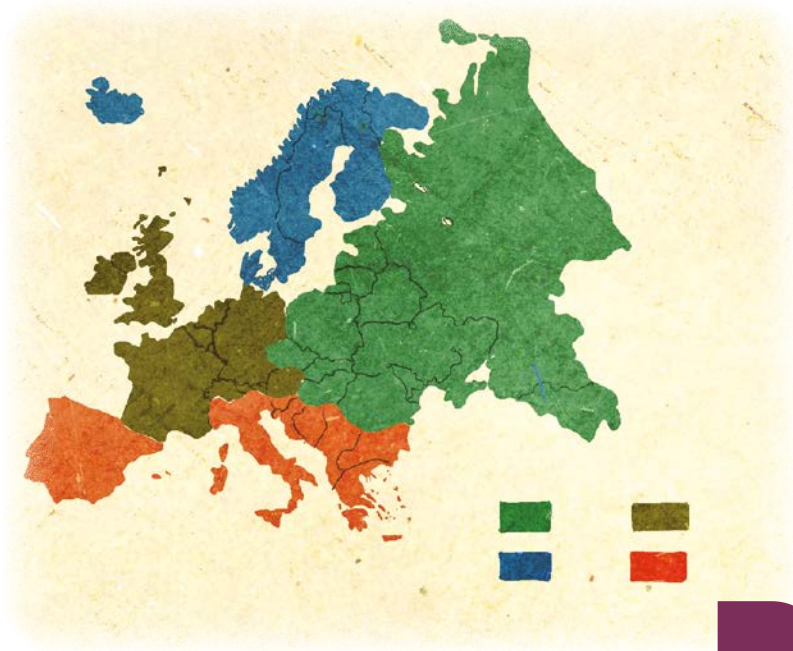
- Η συγγραφέας κατέγραψε τις ..... της εντυπώσεις.
  - α) ταξιδιάρικες   β) ταξιδεμένες   γ) ταξιδιωτικές
- Το καράβι έχει γερό σκαρί, θα είναι σίγουρα .....
  - α) καλοταξιδεμένο   β) καλοτάξιδο   γ) καλοταξιδιωτικό
- Του αρέσει να ταξιδεύει στα όνειρά του, είναι ..... της ψυχής και του μυαλού.
  - α) ταξιδευτής   β) αταξιδευτος   γ) συνταξιδιώτης
- Χθες καθόμασταν με τον Κώστα δίπλα δίπλα στο λεωφορείο για Θεσσαλονίκη, ...
  - α) ταξιδεύαμε   β) συνταξιδεύαμε   γ) καλοταξιδεύαμε
- Μετά τον θάνατό του η βάρκα του κυρ-Πάνου έμεινε στο λιμάνι .....
  - α) αταξίδευτη   β) ταξιδιάρικη   γ) ταξιδεμένη

6

Επίλεξε το σωστό.

«Οι ..... πιθανότατα θα αποτελέσουν πρόβλημα για δυο-τρεις ημέρες ακόμη», σχολίασε η .....

- α) πλημμύρες - μετεωρολόγος
- β) πλημμύρες - μετεωρολόγος
- γ) πλημμύρες - μετεωρολόγος

ΚΟΛΟΦΩΝΑΣ

